БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 155 (8680)
ИЮЛИИН 3
ЧЕТВЕРГ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн.

Мүнөөдэр Улан-Удэ городто Бурят-Монголой АССР-эй культурын хүдэлмэрилэгшэдэй 1-дэхи съезд нээгдэхэнь.

Энэ съездын делегадуудта халуун баяр хүргэе!

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй съезд

Мүнөөдэр Улан-Удэ городто республикымнай культурын хүдэлмэрилэгшэдэй 1-дэхи съезд нээгдэхэнь. Хото городууд болон хүдөө нютагуудтахи Культурын байшангай, клуб болон библиотекэнүүдэй, культбаза, киноустановко болон улаан булангуудай, соёл культурын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөлэгшэд түрүүшынхеэ сугларжа, ажал хүдэлмэриингөө дүн гаргажа, дүй дүршэлөө халан абалсажа, дутуу дундануудаа элирүүлэн, саашанхи зорилгонуудаа хараалан тодорхойлхо зэргэтэй. Культурын фронт дээрэ ажаллажа байһан соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй иимэ үргэн суглаан хадаа республикымнай ажабайдалдахи горьтойхон событи болоно гээшэ.

Парти, правительствымнай анхарал оролдолгын ашаар культурын эмхи зургаанууд хаа хаанагүй байгуулагдажа, арад зонойнгоо үдэр бүри ургажа байһан эрилтые хангадаг болоо. Мүнөө үедэ республика доторнай 500 гаран Культурын байшан болон клубууд, 400-һаа дээшэ библиотекэнүүд, 300 гаран киноустановконууд гэхэ мэтэ элдэб эмхи зургаанууд хүдэлнэ. Түнхэнэйхидэй жэшээгээр культурын эмхи зургаануудай олон гэр байранууд шэнээр баригдаһан байна.

Ажабайдалтай, арад зонтой нягта холбоотой болохо гэһэн партиин XX съездын заабарииие хараадаа абажа, культурын түрүү эмхи зургаанууд партийна организацинуудай хүтэлбэреэр ажал хүдэлмэрээ үргэн олон ажалшан арадай бэелүүлжэ байһан зорилготой тааралдуулан ябуулна. Фабрика, заводой, колхоз, совхозой ажалшадай дунда Коммунистическэ партиин политикые нэбтэрүүлэн ойлгуулха хэрэгтэ культурын эмхи зургаанууд горьтойхон үүргэ дүүргэнэ.

Республикымнай культурын хүдэлмэрилэгшэд 1-дэхи съездээ бэлэдхэлтэйгээр ерэбэ. Культурын бүхы эмхи зургаанууд олониитын талаһаа харагдажа, хүдэлмэринь шалгагдаһан байна. Тус эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хэжэ байһан ажал хүдэлмэриингөө тухай арад зоной урда тоосоһон байгаа. Илангаяа Мухаршэбэрэй, Түнхэнэй, Сэлэнгын болон бусад аймагуудта культурын эмхи зургаануудые ниитын талаһаа харалга эмхитэйгээр үнгэрөө. Энэ үе соо олон клуб, библиотекэ, Культурын байшангууд хүдэлмэрээ эрид һайжаруулаа. Тэдэнэй хүдэлмэридэ олониитэ хүдэлмэришэд, колхозинигууд, интеллигентнэр олоор хабаадуулагдадаг болоо.

Эрхим һайн ажалаараа республика соогоо суурхаһан Культурын байшангууд, клуб, библиотекэнүүд культурын эмхи зургаануудай харалгын үедэ олошороо. Аяар холын Баргажанай аймагай Баянголой Культурын байшангай (директорынь нүхэр В. И. Баторов) хүдэлмэриһөө жэшээ абамаар. Энэ байшан тэндэхи Карл Марксын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүдэй дунда политическэ, соёл культурын хүдэлмэри ябуулха ёһотой гуламта боложо шадаа. Байшан соо түсэбэй ёһоор лекци, хөөрэлдөөн хододоо болоно байдаг. Тэрэшэлэн тематическа, асуудалда харюусаха вечернүүд, колхозой түрүүшүүлтэй уулзалга, «Малшадай үдэр» олон колхозингуудай хабаадалгатайгаар болодог. Мүн уранһайханай бүлгэмэйхид элдэб наада бэлдэжэ, колхозингуудта харуулжа һонирхуулдаг. Эндэ харуулан ойлгуулха зүйлнүүд колхозой ажал дээрэһээ абтажа, шадамар бэрхээр тааруулагдажа хэгдэнхэй.

Мухаршэбэрэй аймагай Шэнэ Заганай хүдөөгэй библиотекэ (даагшань нүхэр Е. К. Брун) арад зоной дунда ном тарааха зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэнэ. Энэ библиотекын номууд жэлһээ жэлдэ нэмэжэ, уншагшадайнь тоо улам олошорно. Уншагшадай конференци, номой выставкэ хододоо хэгдэнэ. Гадна, библиотекын бүхы хүдэлмэри эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ажабайдалтай, ажалтайнь холбоо барисаатайгаар ябуулагдана. Малай фермэ, полевой стан дээрэ нүүдэл библиотекэнүүд үе үе болоод лэ эльгээгдэжэ байдаг.

Баянголой Культурын байшан, Шэнэ Заганай хүдөөгэй библиотекэ шэнгеэр һайнаар хүдэлдэг культурын эмхи зургаанууд яһала олон. Тэдэнэй хүдэлмэриин баян дүй дүршэл согсологдожо, олоной дунда дэлгэрүүлэгдэхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, республика доторнай хангалтагүйгөөр хүдэлдэг клуб, библиотекэ, культбазанууд үшөөл бии. Хориин, Иволгын, Закаменай болон бусад аймагуудай культурын зарим эмхи зургаанууд ехэнхи сагтаа хаалтатай байдаг, культурна хэмжээ-ябуулганууд багаар хэгдэдэг байха юм. Жэшээнь, Закаменай аймагай Михайловка тосхоной клуб мүнөө болотор культурын гуламта боложо шадаагүй, энэ клубай хүдэлмэридэ эдэбхитэд хабаадуулагданагүй. Харин аймагай культурын таһаг энээнтэй эбсэшоод байдаг.

Һүүлэй үедэ уранһайханай бүлгэмүүдэй хүдэлмэри зарим тэды һайжараа. Тус бүлгэмүүдэй мүнөө Улан-Удэдэ үнгэрһэн харалгада илангаяа малшад, механизаторнууд олоороо хабаадаба. Жэшээнь, Тарбагатайн аймагай һаалишадай ансамбль хүн зониие ехээр һонирхуулаа. Мүн һонирхолтой бэшэшье номернууд харуулагдаба.

Мүнөө Москвада болохо бурят-монгол искусствын, литературын декадада бэлэдхэжэ байһан үедэ уранһайханай бүлгэмүүдһээ шалгаржа гараһан оюун бэлигтэниие шэлэжэ, театрнууд болон ансамбльдаа абаха гээшэ тон шухала болоод байна. Энээн тушаа республикын Культурын министерство һаналаа ехээр табиха зэргэтэй.

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй съездэ хабаадагшад манай партиин хурса зэбсэг болохо шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэлые большевик ёһоор хэрэглэжэ, дутуу дундануудаа элирүүлжэ, хүдэлмэрээ саашадань бүри һайжаруулхын түлөө оролдохо ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайнай үедэ фашистска булимтарагшадтай тэмсэхэдээ баатарлиг зориг, шэн габьяа харуулһанайнь түлөө дайсадай эзэлһэн элдэб райондо нюусаар хүдэлжэ байһан комсомолой организацинуудта хабаадалсаһан бүлэг хүнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын, Улаан Тугай, Улаан Одоной орденуудаар шагнагдаба.

Украинска ССР-эй Николаевска областиин Первомайска районодо нюусаар хүдэлһэн комсомолой организаци эмхидхэһэн, хүтэлбэрилһэн П. Гречаный, Д. Дьяченко, В. Моргуненко гэгшэдтэ (наһа бараһан хойнонь), Белорусска ССР-эй Витебскэ областиин Оболь станци дээрэ хүдэлһэн комсомолой нюуса организациин хүтэлбэрилэгшэ Е. Зеньковада, тэрэ организациин гэшүүн З. Портновада (наһа бараһан хойнонь), мүн Литовско ССР-эй Каунас городто байһан комсомолой нюуса горкомой гэшүүд Ю. Алексонис, Г. Бориса, А. Чепонис гэгшэдтэ (наһа бараһан хойнонь) Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдобо.

(ТАСС).

КУЛЬТУРЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ СЪЕЗДЫН НЭЭГДЭХЭ ТУШАА

Мүнөөдэр, үдэрэй 2 часта, Бурят-Монголой оперо ба балеДэй театр соо республикын культурын хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэдэхи съезд нээгдэхэнь.

Съездэ ерэһэн делегадууд Соведүүдэй нэгэдэхи байһан дотор, гурбадахи дабхарта, 85-дахи таһалга соо тэмдэглэгдэхэ ёһотой. 46—19, 37—87 номерой телефоноор хандажа болохо.

ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДТЭ

УЯЛГАТА ТУШААЛГА, МТС-эй ХҮДЭЛМЭРИИН ТҮЛӨӨ НАТУРА ТҮЛБЭРИ БОЛЮУЛХА, ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ БЭЛЭДХЭХЭ ШЭНЭ ГҮРИМ, ХУДАЛДАН АБАХА СЭН БОЛОН УСЛОВИ ТУХАЙ

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха, мүн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар парти, правительствымнай хараалһан хэмжээ-ябуулганууд хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаяа дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ. Хүдөө ажахын продуктнуудта бэлэдхэлэй тааруу үнэ сэн тогтоохо, бэлэдхэлэй хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала удхашанартай.

МТС-үүдэй хубилгагдажа, техникын колхозуудта худалдагдаад байһан шэнэ эрхэ байдалда уялгата тушаалгаар, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэреэр хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ мүнөө байгааша гүримые саашадань үлөөһэнэй хэрэггүй болоо. Ороной ондо ондоо эрхэ байдалтай газар нютагуудта тааруулжа худалдан абаха сэнгээр хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ гүрэнэй нэгэ гүримдэ орохо арга боломжо бии болоод байна.

Худалдан абаха шэнэ сэн тодорхойлходоо ондо ондоо эрхэ байдалтай газар нютагуудай дундуур арга боломжые, ажалай бүтээсын дээшэлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгэй доошолхо байһаниие, харалсажа, колхозуудай гаргашые харюулха, мүн социалистическэ үйлэдбэри саашадань түргэнөөр хүгжөөхөөр шухала нөөсэ хэхэ хэрэгтэй байһыень хараада абтаа. Худалдан абаха шэнэ сэн гараад байхадаа газар тариалангай ургаса болон малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, продукциин единицэ бүхэндэ ажал, мүнгэ зөөри гаргашалгаяа доошолуулха хэрэгтэ колхозуудые, колхозингуудые материальна талаарнь бүри урмашуулха юм.

Парти, правительствын абаһан хэмжээнүүдэй ашаар оронойнай колхоз, совхозууд шэнэ, бүри ехэ дэбжэлтэ туйлаа. Олонхи колхоз, совхозууд мүнөө бүхы талаараа хүгжэнги ажахынууд болоо, тэдэнэр экономическа талаараа бэхижээ, газар тариалангай, мал ажалай продуктнуудые абалгаяа, гүрэндэ тушаалгаяа горьтойхоноор дээшэлүүлээ. Саадахи дүрбэн жэлэйхидэ орходоо һүүлэй дүрбэн жэл соо хүдөө ажахын гол продуктнуудые бэлэдхэлгэ—ороохото ургамалнуудаар—22 процент, хартаабхаар—28 процент, болбосоруулагдаагүй хүбэнгөөр—12 процент, сахарай свёклоор—36 процент, улһанай һэбэрдэһээр—2 дахин шахуу, малай продуктнуудаар: мяхаар—51 процент; һүөөр—62 процент, үндэгөөр—42 процент, ноохоор—41 процент дээшэлээ.

Гэхэтэй хамта, ниитын ажахы эрхилхэ хэрэгтэ буруугаар хандадаг ябадал олон колхозуудта, заримдаа колхозно эдэбхитэдэй дундашье мүнөө болотор бии, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, ажал, зөөриин гаргаша багатайгаар продукци ехээр абахын тула, ажалта үдэрөө гамтайгаар гаргашалхын түлөө ёһотойгоор тэмсэл хэгдэнэгүй.

Колхоз, совхозуудтамнай хүдэлмэриингөө хүсэ гамгүйгөөр гаргашалха баримтанууд бии, механизмуудаар яһала хэгдэхэ олон хүдэлмэри гараар хэгдэнэ гэжэ парти, правительство нэгэнтэ бэшэ заадаг һэн. Манай орондо айлшалһан хари гүрэнэй зарим делегацинуудшье энэ ушарта анхаралыемнай хандуулдаг байгаа. Энэ буруу ябадалые эрид шууд усадхаха, ажалта үдэрөө гам хайрагүйгөөр гаргашалхаяа болихо, түрүү арга дүршэл болон мүнөө сагай техникые гүйсэд хэрэглэхээр үйлэдбэреэ эмхидхэхэ тиимэ шэнэ аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Мүнөө ехээр хүгжэнги капиталистическэ алишье оронһоо дутуугүйгөөр, үшөө үлүүгээр хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие эмхидхэхэ аргатайбди. Колхоз, совхозуудтамнай трактор, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машинанууд хүсэд хүрэхөөр бии. Хүдөө ажахыда шэнэ, бүри нарижуулагдаһан, бүтээсэ ехэтэй машинанууд жэл ерэхэ бүри олоор эльгээгдэдэг болохо. Бидэнэр мүнөө минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, гербицидүүдые, хүдөө ажахын ургамалай дайсадтай тэмсэхэ элдэб хоронуудые үшөөл дутамагаар үйлэдбэрилнэбди. Шэнэ ургамалнуудые бии болгохо, һайн үрэһэ хүрэнгэтэй болохо, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ үшөөл олон дутагдалнуудтайбди. Һаяын сагта энэшье гээгдэлээ усадхахын тулада энэ хэрэгтэ тон шухала анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Тиибэшье гол шухала зорилго юуб гэхэдэ, хүдөө ажахыда байһан арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ, гүрэн түрын ехэ удхашанартай хэрэг гэжэ харан, хүдөө ажахые эрхилхэ талаар научна талаараа үндэһэлэгдэһэн гүримые үйлэдбэридөө түргэнөөр нэбтэрүүлхэ: ажалаа һайнаар эмхидхэдэг болохо, колхоз, совхозуудай хүдэлмэридэ шэныө үүсхэгшэдэй—хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, туйлалтануудые үсэд оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэ; техникээ бүри бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, хүдөө ажахын үйлэдбэриин элдэб хүдэлмэринүүдые комплексоор механизацилдаг болохо шухала. Колхоз, совхозуудай материально-техническэ базануудые бэхижүүлгэдэ боложо байһан хубилалтануудые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын наукын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хараадаа абан, ажалай нормонуудые, мүн хүдөө ажахын ямар нэгэн хүдэлмэри хэхэдэ тэрэниие сэгнэхэ гүримүүдые саг соонь шэнээр харан үзэжэ байха хэрэгтэй. Ажалай түлөөһэ жэгдэлхэ ябадал гаргажа болохогүй. Нютагай үтэгжүүлгэнүүдые—наг шэбхэ, шубуунай аргал болон бусадые тоохогүй баримтануудта эсэс табиха шухала. Колхоз, совхозуудай үтэгжүүлгые хүсэд хүрэхөөр бэлдэдэг, тэдэнээ зүбөөр хэрэглэдэг болоогүй һаа, үндэр ургаса абахамнай гэжэ найдаһанай хэрэггүй. Эдэ асуудалнуудые һайнаар шиидхэһэн колхоз, совхозууд хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, тэдэнэй өөрынь үные доошолуулжа шадаха, тиин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар эдеэ хоолой зүйл абалгаараа Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэжэ, урдань орохо гэһэн зорилгые түргэнөөр дүүргэхэ байна.

Хүдөө ажахын продуктнуудта шэнэ сэн тогтоохо зуураа СССР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ сэнгүүдэй тогтууритайшье, нугархайшье байха ёһотойень хараадаа абана. Сэнгүүд юугээрээ тогтууритай байхаб гэхэдэ, ургасын жэгдэ һайн байхада тэдэнэр һэлгэгдэжэ байхагүй юм. Гэбэшье, ургаса дээшээ, доошоо боложо, олон жэлнүүдэй дундуур ургасын хэмжээе абажа бэлэдхэлэй сэн тогтоожорхиходо зарим жэлдэ ган гасуурһаа боложо ургаса муутай байдаг, сагай уларилай һайн байбал аргагүй баян ургасатай жэл болодог бшуу. Тиимэһээ жэл жэлэй ургасые харалсажа, бэлэдхэлэй сэн дээшэ, доошоо болгогдожо байха ёһотой. Хэрбээ энээниие хараадаа абаагүй һаа, дунда зэргын ургаса хуряахадаа гаргашалдаг гаргашаараа баян ургасатай жэлдэ колхозууд тон ехэ олзо доходтой байха болоно. Энэ ушар гүрэндэ гарзатай байха. Нүгөө талаһаа, ган жэлдэ муу ургаса хуряагдажа, ажахынуудай гаргаша харюулагдахагүй болохо. Хэрбээ дээшэлүүлэгдэһэн сэн гаргажа, үгышье һаа үрэһэ хүрэнгэ, эдеэ хоолой бусад зүйлнүүдые урьһаар үгэжэ, гүрэнэй туһалаагүй һаа, ажахынууд ехэхэн хохидолдо орожо болохо байна. Эгээл тиимэһээ хүдөө ажахын продуктнуудай үнэ сэн гансашье тогтууритай байха бэшэ, мүн нугархай байха ёһотой.

Гэхэ зуура, колхозуудһаа абтадаг хүдөө ажахын продуктнуудай үнэ сэнгые тодорхойлходоо тэрэ нютагайнь адлирхуу эрхэ байдалтай совхозуудта абтадаг продукциин хэды сэнтэй болодогые хараадаа абаха хэрэгтэй. Совхоз бүхэнэй ажахыгаа һайнаар эрхилдэггүй, тэдэнэй олонхидтонь ажалай бүтээсын бага, продукциин үнэ сэнгэй ехэ байгаашье һаань, колхозуудһаа худалдан абаха сэн совхозуудта абтадаг продукциин өөрынь үнэ сэнтэй дүтэрхы байха зэргэтэй. Совхозуудай хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхажа, тэдэнэие бултыень социалистическэ үйлэдбэридэ байгаа арга боломжонуудые жэшээтэ һайнаар хэрэглэдэг, ажалай бүтээсэ ехэтэй, үнэ сэн багатай продукци үгэдэг болгохо шухала. Ажахы эрхилхэ культурын ургахада, арад зоной культурна хэмжээнэй дээшэлхэдэ, ажалай бүтээсын ехэ болоходо ажал, гаргаша багатайгаар хүдөө ажахын продуктнууд ехээр абтадаг болохо. Эгээл тиимэһээ энэшье ушарта худалдан абаха сэнгые доошонь оруулжа байха хэрэгтэй болоно бшуу.

Техническэ культурые дээшэлүүлжэ, үйлэдбэридөө шэнэ машинануудые тодхожо, технологиие улам нарижуулан һайжаруулжа, мүн хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үйлэдбэриин культура бүхыдөө дээшэлжэ, промышленностьдашье продукциин единицэ бүхэндэ ажалай гаргаша бага болгогдоно, тэдэнэй өөрын үнэ сэн доошолуулагдана. Энээнэй ашаар саашадаа үйлэдбэреэ бүри түргэнөөр хүгжөөн дэбжээхэ, бүхы промышленностьяа хүгжөөхэ, продукци үйлэдбэрилдэг машина, зэмсэгүүдые ехээр гаргадаг болохо арга олгогдоно, арад зоной эрилтые, арадай ажахын хэрэглэмжые хангахаар эльгээгдэжэ байдаг промышленна продукциин үнэ сэнгые доошолуулха арга боломжо бии болоно. Тиигээд байхада, промышленностьда хүдэлжэ байгаа хүдэлмэришэдэй, инженернүүдэй, алба хаагшадай өөһэдынгөө ажал дээрэ продукциин өөрын үнэ сэнгые доошолуулхын түлөө тэмсэжэ байхадань, хүдөө ажахыда колхозингуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй баһал тиимэ тэмсэл дэлгэрүүлхэдэнь, тэдэнэй хамтын оролдосо оронойнай экономикын бүри хүгжэн бэхижэлгэдэ, промышленность болон хүдөө ажахыгаа амжалтатайгаар хүгжэлгэдэ, арад зоной байра байдалай хэлбэришэгүйгөөр һайжаралгада, урагшаа, ерээдүйн һайн һайхан тээшэ—коммунизм тээшэ бүри түргэнөөр дабшалгадамнай туһалха байна.

Хүдэлмэришэд, колхозингуудай хамтын хүсэл оролдолгодо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, промышленна, хүдөө ажахын продукци абалгаяа ехэ болгохын түлөө тэдэнэй хамтын тэмсэлдэ хүдэлмэришэн анги, тариашадай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаан, улам бэхижэжэ байгаа холбоо барисаань харагдана.

«Уялгата тушаалга, МТС-эй хэһэн хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гүрим, худалдан абаха үнэ сэн болон условн тухай» КПСС-эй ЦК-гэй 1958 оной июниин Пленумэй тогтоолой ёһоор, колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ ба машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай Хуулиие дүүргэлтэ болгон, СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

1. 1958 оной июлиин 1-һээ хойшо колхозуудай гүрэндэ уялгата ёһоор ороохо тарая, тоһото ургамалнуудай үрэһэ, хартаабха, овощь, мяха, һү, үндэгэ, ноохо болон үбһэ тушаалгые, тэрэшэлэн нэгэ продуктые нүгөөдөөр һэлгүүлхэ, орондонь ондоо юумэ тушаажа тоолуулдаг гүримые болюулха.

2. 1958 оной июлиин 1-һээ хойшо машинно-тракторна, заһабарилгын-техническэ, тусхай мэргэжэһэн станцинуудай колхоздо хэһэн хүдэлмэриин түлөө натура түлбэриие болюулха.

Заһабарилгын-техническэ, машинно-тракторна, тусхай мэргэжэһэн станцинуудай хэһэн хүдэлмэриин түлөө колхозууд 1958 оной июлиин 1-һээ хойшо союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй баталһан гүримаар мүнгөөр түлэжэ байха гэжэ тогтоохо.

1958 оной январьһаа июлиин 1 хүрэтэр РТС, МТС болон тусхай мэргэжэһэн станцинуудай хэһэн хүдэлмэриин түлөө колхозууд заагдаһан гүримаар мүнгөөрнь, харин 1958 оной ургасын тула 1957 ондо хэһэн хүдэлмэриин түлөө энэ тогтоолоор хүдөө ажахын продуктнуудта табигдаһан сэнгээр продуктнуудаар гү, али мүнгөөр (колхозуудай өөһэдэйнь дура) түлэхэдэнь болохо.

1958 оной ургасын тула 1957 ондо машинно-тракторна, тусхай мэргэжэһэн станцинуудай хэһэн хүдэлмэриин түлөө колхозуудай тоосохо болзорые шухала болоо һаань, 2—3 жэлээр хойшолуулха эрхэ облгүйсэдкомуудта, крайгүйсэдкомуудта, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, областьнууд болоно хубаардаггүй союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ олгохо.

3. 1958 онһоо хойшо гүрэнэй колхозуудһаа худалдан абаха гүримаар ороохо тариан, сагаан будаа, наран сэсэгэй болон тоһото бусад ургамалнуудай үрэһэн, хартаабха, хүбэн, сахарай свёкло, лэнһоо абтаһан зүйлнүүд, улһа болон улһархуу бусад ургамалнууд, тамхи, махорко, овощь, арбуз, дыни, үрэһэтэйшье, доторoo эдеэтэй яһатайшье элдэб томо жэмэсүүд, виноградууд, хуурай жэмэс, лавро-во набша, зүгын тоһо, овощной, бахчева ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ, тэжээлэй корнеплодууд, эфирэй тоһоной болон эмдэ ородог ургамалнууд, сайн намаа, хмель, мак сэсэгһээ абтадаг зүйлнүүд, үбһэн, мяхан, һүн, үндэгэн, ноохон, ангай арһа болон малай арһан, каракуль, торгоной утаһа гаргадаг коконууд болон хүдөө ажахын бусад продуктнууд гүрэндэ бэлэдхэгдэжэ байха гэжэ тогтоохо.

Хүдөө ажахын продуктнуудаар гүрэниие хангалгада колхозуудай хабаадалгые зүбөөр тодорхойлхын тула саашадаашье гектар газарта гарган гол продуктнуудые, тусхайлбал, ороохо тарая, хартаабха, мяха, һү, ноохо болон үндэгэ хэды шэнээнээр гүрэндэ худалдаха байһыень тодоруулжа байха. Зүгөөр хүдөө ажахын үйлэдбэриин ямар һалбаряар мэргэжэһыень харалсажа, эдэ продуктнуудые колхозуудай хэды шэнээнээр гүрэндэ худалдаха нормо табигдажа байха зэргэтэй.

4. Ороохото культурануудые, рис, хартаабха, хлопок, сахарай свёкло, лён волокно, пеньки, мүн лубяной бусадшье культурануудые, тоһолиг культурануудые, тэрэ тоодо наран сэсэг, клещевин, эфирэй тоһо, эмдэ ородог культурануудай үрэһэ хүрэнгые мак, тамхи, махорко, сайн набшаһан, хмель, торгоной утаһа гаргадаг коконуудые, мяха, һү, үндэгэ, ноохо, ангай арһа, малай элдэб арһа, каракуль, хурьганай арһа тушааха түсэбүүд союзна республикануудта хубаагдан үгтэхөөр СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаха ёһотой гэжэ тогтоохо.

Энэ пунктда дурдагдаагүй хүдөө ажахын бусад продуктнуудые, түүхэй эдүүдые тушааха түсэбые союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд тогтоохо байна, тиихэдээ зохёоһон түсэбүүд тухайгаа СССР-эй Госпланда, СССР-эй ЦСУ-дэ мэдээсэхэ зэргэтэй.

Ургамалай продуктнуудые колхозууд, совхозуудай тушааха түсэбэй календарна болзорые тогтоохо, гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ, ноохо ангай арһа, элдэб арһа тушааха календарна болзорые, квартал бүриин түсэбүүдые батал-ха эрхэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведтэ олгохо.

5. Бүхэсоюзна фонддо союзна республикануудай тушааха хартаабхын, овощиин, мяханай, һүнэй, үндэгэнэй, үбһэнэй, үрэ жэмэсэй, виноградай, хмелиин, цитрусовэ ургамалай үрэ жэмэсэй түсэбүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаха гэжэ тогтоохо.

Элдэб продуктнуудые тушаалгаар республиканууд хоорондын түсэбүүдые СССР-эй Худалдаа наймаанай министерство—арбуз, дыни тушаалгаар, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство үбһэ ногоонуудай үрэһэ, овощиин, бахчева, тэжээлэй корнеплодуудай үрэһэ хүрэнгэ тушаалгаар союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хэлсээ зохёон табиха ёһотой.

(*Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта*)

ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

УЯЛГАТА ТУШААЛГА, МТС-эй ХҮДЭЛМЭРИИН ТҮЛӨӨ НАТУРА ТҮЛБЭРИ БОЛЮУЛХА, ХҮДӨӨ АЖАХЫ[Н] ПРОДУКТНУУДЫЕ БЭЛЭДХЭХЭ ШЭНЭ ГУРИМ, ХУДАЛДАН АБАХА СЭН БОЛОН УСЛОВИ ТУХА[Й]

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

6. Колхозууд, совхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудые, түүхэй эдүүдые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха түсэбүүдые һайнаар зохёодог болохын тула республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай районуудай, колхозууд болон совхозуудай гүрэндэ ороохо, хартаабха, техническэ ургамалнуудые, мяха, һү, үндэгэ, ноохо, мүн хүдөө ажахын бусадшье продуктнуудые тушааха түсэбые удаан болзороор—5—7 жэлээр хараалха, тиихэдээ жэл жэлэйнь даалгабарие амяарлан хараалха шухала. Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха жэл бүриин түсэбые хубилгажа болохо байна. Тиихэдээ ямар нэгэн культурануудай гарасые хараада абалсаха шухала. Хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха тухай иимэ гуримай зохёогдоод байхада колхозууд болон совхозууд үйлэдбэриингөө гуримые һайжаруулха, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые хэрэгтэй болохо зэргээрнь тушааха, өөрынгөө хэрэглэмжые һайнаар хангаха аргатай болохо байна.

1959—1965 онуудай туршада союзна республикануудай бүхы ажахынуудай, колхозууд болон совхозуудай гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха түсэб тухай дурадхалнуудые зохёоходоо союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведтэй зүбшэн хэлсээд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хоёр һарын болзор соо эльгээхыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ дурадхаха. Энэ түсэбые зохёоходоо ороноймнай арад зондо хэды шэнээн эдеэ хоол хэрэгтэй болохо байнаб, промышленностьдамнай хэды шэнээн хүдөө ажахын түүхэй эд хэрэгтэй болохо байнаб гэжэ хараадаа абаха шухала.

Областьнууд боложо хубаардаггүй союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, хизаарнууд, областьнуудай гүйсэдкомууд колхозуудай хэды шэнээн продукт гүрэндэ тушаадаг байһые хараадаа абажа, 1959—1965 онуудай туршада колхозуудһаа гүрэндэ ороохо, хартаабха, мяха, һү, үндэгэ худалдан абахадаа гектар бүриһөө абтадаг продуктын нормо зохёон баталха. Тиихэдээ колхозуудай ямар газартай, сагай уларилтай байные, тэдэнэй ажахын ямар мэргэжэлтэй байные, хүдөө ажахын продуктнуудай хэр зэргээр үйлэдбэрилэгдэдэг байные хараадаа абаха шухала.

Экономическа талаараа ашаг олзо багатай хүдөө ажахын зарим продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэб районуудта, колхозуудта тодорхойлон хараалхагүй гэһэн тиимэ эрхэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарай, областьнуудай гүйсэдкомуудта олгохо, гэхэ зуура дээрэ дурсагдаһан продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө республиканууд, хизаарнууд болон областьнууд бүхы дээрэнь дүүргэхэ уялгатай.

7. Энэ жэлдэ ороохо таряанай, мүн бусадшье культурануудай гарасын һайн байһые хараадаа абажа, 1958 ондо ороохо таряа, сахарай свёкло, мүн хүдөө ажахын бусадшье продуктнууд нилээд ехээр тушааха түсэбые союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хамта хоёр неделиин болзорто зохёогоод, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень, СССР-эй Госпланда, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ даалгаха. Энэ жэлдэ ороохо таряанай, мүн бусадшье культурануудай һайнаар гараһанай ашаар ороохо таряан, сахарай свёкло, хүдөө ажахын бусадшье продуктнуудые гүрэндэ ехээр тушааха арга бии болохо байна.

8. Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ урда жэлнүүдтэ уялгата ёһоор, контрактацяар, МТС-үүдэй, тусхайта мэргэжэһэн станцинуудай хүдэлмэриин түлөө натура түлбэреэр урда жэлнүүдтэ колхозуудай хэһэн бүхы үри шэрые 1958 оной июлиин 1-нэй байдалаар болюулха, тиихэдээ 1958 ондо колхозуудта хараалагдаһан хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха хэмжээ доошонь оруулха болохогүй.

9. Июлиин 1 болотор гүрэндэ малай продукци тушааһанайнь, 1958 оной ургасаһаа уялгата ёһоор, контрактацяар ургамалай продукци тушааһанайнь, гүрэндэ худалдаһанайнь түлөө, 1958 оной түсэбтэ оруулагдахаар МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри тушааһанайнь түлөө энэ тогтоолоор баталагдаһан сэнгэй ёһоор колхозуудтай захихо тоосоо хэжэ тогтоохо.

10. Хүдөө ажахын продуктнуудые, мүн тэрэшэлэн түүхэй эдүүдые зүйл зүйлөөрнь тушаан абахые СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерствын, совнархозуудай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын организацинууд болон предприятинуудта, мүн бусадшье организацинуудта даалгаха, хүдөө ажахын продуктнуудые тушаан абаха түсэбөө дүүргэхыень, тушаан абаһан продукциин шанар һайнтайгаар хадагалхыень, тогтоогдоһон гуримай ёһоор продуктнуудые тушаан абаһан тухайгаа тоосоо хэжэ байхыень тэдэ предприятинуудта даалгаха.

Город шадарай районуудта, городууд шадар, мүн тэрэшэлэн болохо газартань хүдэлмэришэнэй посёлогуудай дэргэдэшье хартаабха, овощь, бахчева культуранууды, досоогоо яһатай үрэ жэмэсүүдые, виноград, хээрэ ургадаг элдэб үрэ жэмэс бэлэдхэхэ, гүрэнэй худалдаанда гаргаха наймаалха эрхэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведтэ олгохо.

11. Гүрэндэ колхозуудай худалдадаг хүдөө ажахын продуктнуудай сэнгүүдые СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталаа. Энэ сэнгүүдынь союзна республика бүхэндэ зохилдуулан тааруулагдаа. Энэ тогтоолой 2—13-дахи хабсаргалтын ёһоор бүхы СССР дотороо дунда зэргын сэн иигэжэ тодорхойлогдобо:

	Центнерэй түлөө түхэригөөр
Ороохото культуранууд дунда зэргээр	74
Наран сэсэгэй үрэһэн	172
Хартаабха	40
Сахарай свёкло	23,5
Илгагдаагүй хлопок	340
8-дахи номерой лён-волокно	2.300
5-дахи номерой пенька	2.300
Һүн мал, шубууд (амидын шэгнүүрээр):	
Эбэртэ бодо мал дунда зэргын шадалтай	619
Хонид (дунда зэргын шадалтай)	536
Мяханда үсэлэгдэхээр хараалагдаһан гахайнууд	786
Бекон болгогдохоор үсэлэгдэхэ гахай	1.081
Тарган гахайнууд	826
Тахяанууд болон дальбараанууд	895
Галуу нугаһад	738
Һү	115
10 үндэгэн	6
Дунда зэргын шанартай угаагдаагүй ноохон:	
Нарин	4.100
Нарибтар	3.290
Шэрүүбтэр	2.470
Шэрүүн	2.370

Энэ тогтоолой (2—13-дахи хабсаргалтын) ёһоор баталагдаһан худалдан абалгын сэнгүүдые хараадаа абажа, хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абаха сэнгүүдые зоно зоноорнь, сортоорнь, түрэл түрэлөөрнь, сезон сезоноорнь илган хоёр неделиин турша соо зохёогоод, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалха.

Сайн набша, гуммитрагант, лохын камедиин тушаалгын сэнгые тэрэ зандань үлөөхэ.

Холын Хойто зүгтэхи районуудта, мүн тэдэ районуудта адлирхуу холын газарнуудта мүнөө болотор худалдан абтажа байһан хүдөө ажахын продуктнуудай сэнгые тэрэ зандань үлөөхэ.

12. Энэ тогтоол дотор хараалагдаагүй удаадахи зүйлнүүдые: овощь, бахчева культурануудые, виноград, досоогоо үрэһэтэй, яһатай үрэ жэмэсүүдые, цитрусовэ жэмэсүүдые, хатаагдаһан жэмэсүүдые, мед, һамар, лаврово набшаһан, үбһэн, һолоомон, арахис, сафлор, ляллеманци, кольза, перилла, крамбе, тунгын үрэ жэмэс, олон жэлэй, мүн нэгэ жэлэй ногоонуудай үрэһэ, ворсовальна борбоосгойнууд, люфа, хөөбэри, үдэн, хилгааһан, мориной үһэн, унаһан ноохон, таряашадай хэһэн сыр, брынзэ, мүн хүдөө ажахын бусадшье продуктнууд болон түүхэй эдүүдые зоно зоноорнь, сезон сезоноорнь тааруулан союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдээр баталагдаһан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1958 оной майн 30-най 583-дахи тогтоолоор хараалагдаһан сэнгүүдэй ёһоор худалдан абаха гэжэ тогтоохо. Хээрэ ургадаг үрэ жэмэсүүд, һархяагуудые тушаадаг газарта дүтэ байдаг колхозуудай дэлгүүр дээрэхи сэнгээр худалдан абаха байна.

13. Сортовой үрэһөөр тарилга ехээр хэдэг болохын, эрхим һайн сортын ороохото культурануудай, тоһолиг культурануудай, эрхим һайн кукурузын үрэһэ ехээр ургуулан абадаг болохын зорилгоор СССР-эй Министрнүүдэй Совет дээрэ дурсагдаһан культурануудай сортовой үрэһэнүүдые худалдан абалгын сэнгые нэмээхэ, сортовой үрэһэнүүдые бэлэдхэхэ, худалдаха бусадшье дүримүүдые баталаа.

14. Колхозууд гүрэндэ худалдаһан ороохо таряа, тоһото ургамалнуудай үрэһэ, сахарай свёкло, болбосоруулагдаагүй хүбэн, хартаабха, овощь, мал, һү, ноохо болон ургамалай, мал ажалай бусад продуктнуудаа 25 километрээр зосоо тээ байһан бэлэдхэлэй организацинуудай, буйлуулдаг промышленностиин предприятинуудай худалдан абадаг пунктнуудта өөһэдынгөө гаргашаар абаашаха, тиихэдэ эдэ продуктнуудые холо абаашажа тушааха болоо һаань, бэлэдхэлэй организацинууд болон предприятинууд хүдөө ажахын продуктнуудые 25 километрһээ сааша абаашаһанайнь түлбэриие авто-шэрэлгын тогтомол нэгэ тарифай ёһоор колхозуудта түлэхэ гэжэ тогтоохо.

15. Хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд худалдан абаха шэнэ сэнгэй тогтоогдоһонтой дашарамдуулан, хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд бэлэдхэхэдээ колхозуудта үгтэдэг нэмэлтэ шагналые, мүн тэрэшэлэн сахарай свёклын үрэһэ түлбэригүйгөөр үгэдэг, хүбэнгэй үрэһэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хүнгэлэлтэтэй сэнгээр үгэдэг ябадалые болюулха.

16. Хэдэ хэдэн районуудта техническэ ургамалнуудай, ороохото ургамалнуудай таригдадаггүй гү, али бага хэмжээгээр таригдадаг ябадалые хараадаа абажа, болбосоруулагдаагүй хүбэн, лён-долгунецэй продукци, улаһа болон бусад дорһото ургамалнуудые, сайн набшаһа, тамхи болон торгоной коконуудые бэлэдхэхэдээ колхозуудта ороохо таряа худалдадаг болохо. Тэрэшэлэн каракуль тушаагшадта — ороохо таряа, жмых; сахарай свёкло тушаагшадта — сахар; тоһото, эфиро-тоһото, ургамалнуудай үрэһэ, болбосоруулагдаагүй хүбэн, лён-долгунец, улаһан болон бусад дорһото ургамалнуудай үрэһэ, магай продукци тушаагшадта — ургамалай тоһо, жмых; агнууриин гол шухала районуудта ангай элдэб арһа тушааһан ангуушадта — талха гурил; ноохо тушаагшадта— һээы гутал, һээы худалдажа байха.

Ороохо таряа, гурил, ургамалай тоһо, һээы гутал, һээы, жмых худалдахадаа худалдаанай хүнгэлэлтые гаргаад, розничо сэнгээр худалдаха, тиихэдэ сахарай свёкло, жмых тушаагшадта сахар худалдахадаа, болбосоруулагдаагүй хүбэн, тоһото ургамалнуудай үрэһэ тушаагшадта жмых худалдахадаа мүнөө байһан хүнгэлэлтэтэй сэнгээр худалдаха. Эдэ товарнуудые худалдаа наймаанай предприятинуудһаа, эд хэрэглэгшэдэй кооперацинуудһаа колхозуудай абахада худалдаанай гаргашые харюулхынь тулада эд хэрэглэгшэдэй кооперациин организацинуудта тогтоогдоһон хэмжээн соо худалдаанай хүнгэлэлтэ үгтэхэ.

Хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд худалдан абахадаа орондонь эдеэ хоолой, промышленна эд товар худалдадаг ябадалые болюулха.

17. Хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд абадаг бэлэдхэлэй организацинууд, предприятинууд гүрэндэ худалдаха ороохо таряан, рис, хүбэн, лён-долгунецэй, конопляин продукци, кенаф болон бусад дорһото ургамалнуудые, хартаабха, овощь, сахарай свёкло, тамхи махорко, сайн набшаһан, үрэ жэмэс, виноград, бахчева ургамалнууд, эфиро-тоһото ургамалнууд, тоһото ургамалнуудай үрэһэ, элдэб ногооной үрэһэ болон ургамалай бусад продуктнуудай, мүн тэрэшэлэн торгоной коконуудай, каракулиин, нарай хурьганай арһанай, ангай болон малай арһанай үнын 25 процентын хэмжээнэй ба гүрэндэ худалдагдаха мяханай (малай, тэжээмэл шубуунай), үндэгэн ба ноохоной үнын 20 процентын хэмжээнэй мүнгэн аванс колхозуудта үгэжэ байха, тиихэдээ аванс хэрэглэһэнэйнь түлөө колхозуудһаа процент абахагүй гэжэ тогтоохо.

Дурсагдаһан зорилгодо хэрэглэхынь тулада бэлэдхэлэй организацинууд болон предприятинуудта урьһаламжа үгэхэ гэжэ СССР-эй Госбанкда даалгаха.

СССР-эй Госбанкын урьһаламжые хэрэглэһэнэй түлөө бэлэдхэлэй организацинууд болон предприятинуудай гаргашые эдэ организацинууд болон предприятинуудай худалдаанай гаргашада гү, али продукциин өөрын үнэ сэндэ зохилдуулан тохохо.

Колхозуудта мүнгэн аванс үгэхын тулада бэлэдхэлэй организацинууд болон предприятинуудта урьһаламжа үгэжэ байха журам тухай заабариие СССР-эй Финансын министерствотэй, СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерствотэй, Центросоюзтай, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй зүбшэн хэлсэжэ, һарын болзор соо зохёон хэблэхэ, тиихэдээ колхозуудта аванс үгэхэ услови болон тэрээниие бусаажа абаха гурим тэрэ заабари дотор хараалха гэжэ СССР-эй Госбанкда, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ даалгаха.

18. Колхознигууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажахынуудай гүрэндэ, кооперативна организацинуудта худалдаһан продукциин сэн тус тогтоолой ёһоор колхозуудай худалдаһан тус тус продукциин сэнтэй адляар 1958 оной июлиин 1-һээ түлэгдэхэ гэжэ тогтоохо.

19. Өөһэдынгөө үлүү гараһан хүдөө ажахын продуктнуудые худалдахадаа колхознигуудай ашаггүй гаргаша хэхэ ябадалые зайсуулхын тулада, колхознигуудһаа хүдөө ажахын продуктнуудые хүлеэн абаад, гүрэнэй, кооперативна худалдан абалгын пунктнуудта абаашажа байхыень колхозуудта һайшаан дурадхаха. Транспортна гаргашыень бэлэдхэлэй организацинууд колхозуудта түлэжэ байха ёһотой.

Һүнэй промышленностиин мэдэлдэ байдаг, һү абадаг пунктнуудые болохо газартань колхозуудта худалдаха тухай асуудал хаража үзэхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

20. Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ талаар бэлэдхэлэй организацинуудай гаргашань үшөөл ехэ байһаар, хүдөө ажахын продуктнууд ехэ гээлтэдэ ороно, гутаагдана, малай, шубуунай амидын шэгнүүр хороогдоно, элдэб юумэ бодомжогүйгөөр иишэ тиишээ шэрэгдэнэ, тиигэжэ гүрэндэ ехэ хохидол ушаруулагдана гэжэ тэмдэглэхэ. Промышленна предприятинуудта хүдөө ажахын продукциие буйлуулгын гаргаша, бэлэдхэлэй, худалдаа наймаанай организацинуудай худалдаанай гаргаша мүн тэрэшэлэн үшөө ехэ байһаар.

Бэлэдхэгдэжэ байгаа хүдөө ажахын продукциин үные химдаруулха ябадал хадаа нютагуудтахи бүхы советскэ органуудай, хүдөө ажахын организацинуудай тон шухала зорилгонь болохо ёһотой гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Бэлэдхэлэй болон худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха, тэндэхи үлүү звенонуудые хороохо тушаа хэмжээ абахыень, хүдөө ажахын продукциие бэлэдхэхэ, хадагалха, буйлуулха, худалдаха хэрэгтэ ээзэн бусаар хандадаг ябадалые зайсуулхыень, продукци бэлэдхэлгын гаргашые эрид хороохо, продукциие гутаангүй, шанарыень доошолуулангүй гүйсэд, һайнаар хадагалха ябадал хангахыень организацинууд болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

Бэлэдхэлэй болон худалдаа наймаанай организацинуудай, хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд тушаан абадаг, буйлуулдаг, хадагалдаг промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэ шанга хиналта табихыень нютагай советскэ органуудта даалгаха.

21. Хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтые эмхидхэлгын, хангалгын түлөө харюусалгые, мүн бэлэдхэлэй организацинуудай, колхозууд, совхозуудһаа хүдөө ажахын продуктнууд болон түүхэй эд абадаг предприятинуудай хүдэлмэриин хойноһоо, тэдэ продуктнууд болон түүхэй эдые һайнаар хадагалгын хойноһоо хиналтые республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнууд, областьнуудай гүйсэдкомуудта, тиихэдэ районуудта һаань—райгүйсэдкомуудта даалгаха.

22. Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэдэг организацинуудай бэлэдхэлэй гаргашын шэнэ нормые мүнөө байгаа нормоһоо 15—20 тухай процент бага байхаар, тиихэдэ СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствын мэдэлэй оптово организацинуудай оптово худалдаанай доошолуулагдаһан шэнэ хүнгэлэлтые, мяханай ба мяханай продуктнуудай, овощиин, фруктнууд болон эдеэ хоолой зарим бусад товарнуудай розничо сэндэ худалдаанай доошолуулагдаһан хүнгэлэлтые һарын болзор соо зохёохыень СССР-эй Госпланиие, СССР-эй Финансын министерствые, СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствые, Центросоюзые уялгалха.

23. Хартаабха, овощь болон үрэ жэмэсүүдэй гээлтые хороохо, тэдэниие зөөхэдөө, хадагалхадаа шанарыень хэбээрнь байлгаха зорилгоор эдэ продуктнуудые бэлэдхэгдэһэн районуудтань хадагалхыень, мүн хартаабха, овощь болон үрэ жэмэсүүдые үбэлэй үедэ хадагалха договор колхозуудтай баталхыень, тиихэдээ тус продуктнуудые хадагалхада гараха гаргашынь Центросоюз, СССР-эй Худалдаа наймаанай министерство түлэхэ гэжэ уялгалха.

Гүрэндэ колхозуудай товарна продукциингаа имагтал зарим хубиие худалдаха байһые хараадаа абажа, капуста даралга, үгэрсэ дабһалга, огородой эдеэ, үрэ жэмэс буйлуулга, хатаалга, эмхидхэхэ, мүн буйлуулагдаһан гү, али буйлуулагдаагүй огородой эдеэ, хартаабха, шэнэ һү, һүнэй продукт, шубуу, үндэгэ болон хүдөө ажахын бусад эдеэ хоол саг үргэлжэ худалдаха өөһэдын ларёгууд, майханууд, магазинуудые городуудта, хүдэлмэришэнэй тосхонуудта нээхэ гэжэ колхозуудта дурадхаха.

24. Колхозууд, РТС-үүд, совхозууд, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон организацинуудта худалдагдаха трактор, хүдөө ажахын машина, ашаанай автомашина болон материалнуудай сэн гуримшуулхын зорилгоор колхозуудта, РТС-үүдтэ, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта, организацинуудта худалдагдаха трактор, ашаанай автомашина, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машинануудта нэгэн адли оптово үнэ сэн тогтоожо, 1958 оной июлиин 1-һээ хэрэглэжэ эхилхэ. РТС-үүд болон сельхозснабай организацинуудай хэһэн транспортна, худалдаа наймаанай гаргашые худалдан абагшад тус тогтоолоор тогтоогдоһон нэгэн адли оптово үнэ сэнһээ гадуур түлэхэ ёһотой.

Тус тогтоолоор тогтоогдоһон тракторай, ашаанай автомашинын, комбайнай болон хүдөө ажахын бусад машинануудай үнэ сэнгые хараадуулан, эдэ машинануудай запасной частиин оптово үнэ сэнгэй прейскурантые хоёр долоон хоногой болзор соо зохёожо баталхыень, мүн тэрэшэлэн трактор, ашаанай автомашина, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машинануудай, тэдэнэй запасной частиин үнэ сэнгэй прейскурантые, тэдэ хэрэгсэлнүүдые техническэ үнэмшэлгэтэйгөөр, хэблэн гаргажа, худалдан абагшадта хүргэхыень СССР-эй Госпланда даалгаха.

25. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ улам шэнэ, бүтээсэ ехэтэй, һайн техникэ нэбтэрүүлхын зорилгоор үйлэдбэридэ шэнээр бүтээгдэжэ байһан трактор, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машина колхозуудта, РТС-үүдтэ, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта, организацинуудта худалдаха. Тиихэдэ тэдэ машинануудай олоороо бүтээн гаргагдажа эхилһээр хоёрдохи жэлдэнь өөрынь үнэ сэн хараада абтажа, үнэ сэнгынь 3 процент ашаг олзотой байхаар худалдаха ёһотой.

Дурсагдагша машинануудай бүтээгдэжэ эхилһэн түрүүшын жэлэй өөрын түсэбтэ үнэ сэнгэй болон хоёрдохи жэлэйнь үнэ сэнгэй хоорондохи илгаае союзна республикын түсэб, бюджет дотор хараалха.

26. Колхозууд, РТС-үүд, совхозууд, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон организацинуудта нефтепродукт (автобензинһээ бэшэн) энээнэй урда т[...] промышленностьда худалдадаг сэнгээр, РТС-үүдэй хэһэн гаргашые харюулгатайгаар худалдагдаха гэжэ тогтоохо.

27. Бүхы хэрэглэгшэдтэ автобензин нэгэн адли (нютаг нютагай) розничо үнэ сэнгээр худалдагдаха гэжэ тогтоохо.

Министрнүүдэй Совет бүхы хэрэглэгшэдтэ автобензин худалдаха нэгэн адли (нютаг нютагай) розничо үнэ сэнгэй прейскурант баталан абажа, 1958 оной июлиин 1-һээ хүсэндэнь оруулба.

28. 1958 оной июлиин 1-һээ хойшо колхозуудта минеральна үтэгжүүлгэ, мүн тэрэшэлэн заһабарилга ашаглалгада, жэжэ деталь бүтээлгэдэ орохо хар[...] үнгэтэ металл мүнөө үедэ байһан оптово үнэ сэнгэ[ээр] худалдагдаха гэжэ тогтоохо. Тиихэдээ бодото дээрэ [...] хэгдэһэн транспортна гаргашые, мүн РТС-үүд боло[н] Сельхозснабай организацинуудай худалдаа наймаанай гаргашые колхозууд түлэхэ ёһотой.

29. Колхозууд, совхозууд, хүдөө ажахын буса[д] предприятинууд болон организацинуудта ороохо-фу[раж], ороохото тэжээл гүрэнэй мүнөө байһан нэгэн адли розничо үнэ сэнгээр худалдагдаха гэжэ тогтоохо.

30. РТС-үүд болон Сельхозснабай организацинуудай худалдаа наймаанай гаргашын нормые һарын ху[гасаа] соо зохёожо, СССР-эй Госпланай баталалгада табихыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалха.

31. Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй министерствонүүд болон зургаа[нуу]дта иигэжэ даалгаха:

а) энэ тогтоолой ёһоор хүдөө ажахын эдеэ хоол, хүдөө ажахын машина, ашаанай автомашина, нефтепродукт болон материалнуудта шэнэ үнэ сэнгэй тогтоогдоһонтой дашарамдуулан, арадай ажахын түсэбэй бюджедэй показательнуудые хубилгаха һанамжа бо[л]долгоёо хоёр һарын хугасаа соо СССР-эй Госпланда, СССР-эй Финансын министерстводэ оруулха.

СССР-эй Госплан арадай ажахыч түсэбэй показательнуудта, тиихэдэ СССР-эй Финансын министерство—союзна бюджедэй болон союзна республикануудай бюджедэй хоорондын тоосоондо, министерствонүүд ба зургаануудай 1958 оной орошо, гарашын балансда энэ тогтоолһоо үндэһэлһэн хубилалта оруулха ёһотой.

б) энэ тогтоолой ёһоор шэнэ үнэ сэнтэй болгогдоһон материалнуудай, эд бараанай үнэ сэнгыень мүнөө байгаа гуримтай зохилдуулан хубилгаха.

32. Колхозууд болон совхозуудай захилай ёһоор хэды тракторай, хүдөө ажахын машинын, тэдэнэй запасной частиин хэрэгтэй болохо тухай, мүн 1959 ондо тэдэниие бүтээн гаргаха түсэб тухай дурадхалаа хоёр һарын болзор соо СССР-эй Госпланда оруулхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ даалгаха. Тиихэтээ хамта, газар газарай ажахынуудай онсо илгаае хараадуулан, хүдөө ажахын үйлэдбэриие комплексноор оньһожоруулха арга олгохоор, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлгэ, хүдөө ажахын продукциин өөрын үные химдаруулга хангахаар олон янзын машина колхозууд болон совхозуудта бии болгохо хэрэгтэй байһаниие хараадаа абаха шухала.

33. Ямар ургасын абтахаар, үйлэдбэридэ ямар гаргашын хэгдэхээр байһые хараадаа абажа, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд газар таряалангай болон мал ажалай продуктын үнэ сэнгые жэл бүри дахин хаража үзөөд, хэрэгтэй болоо һаань, СССР-эй Госпланда энэ асуудалаар дурадхал оруулдаг байха гэжэ тогтоохо.

Республикануудай оруулһан материалнуудые наринаар шэнжэлжэ үзэһэнэй, хүдөө ажахыда тохёолдоһон ушар байдалые хараада абаһанай һүүлдэ СССР-эй Госплан хүдөө ажахын тус тус продуктые худалдан абаха үнэ сэн хубилгаха тухай хамталагдаһан дурадхалаа СССР-эй правительствын үзэмжэдэ табиха байна. Хүдөө ажахын продуктые бэлэдхэлгэдэ гүрэнэй хэһэн гаргашын республикануудай хоорондо зүбөөр хубаарилагдахын тула, мүн материальна урмашуулгын ленинскэ ёһо гуримые үндэһэлэн баримталжа, колхозуудайнгаа ниитын ажахыда хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хэһэн ажалайнгаа хэмжээнэй, шанарай зэргээр урмашуулагдажа байхын тула, үнэ сэн тогтоохо зуураа гүрэнэй ниитын аша туһые, республика бүхэнэй экономическа хүгжэлтые, хүдөө ажахын үйлэдбэри мэргэжүүлгые, национальна онсо илгаае хараадаа абажа, СССР-эй Госплан болбол тэдэ дурадхалнуудаа ССР Союзай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссида оруулха зэргэтэй. Ороной экономикые хүгжөөхэ хамтын хэрэгтэ коллектив, район бүхэнэй, республика бүхэнэй хэһэн ажалай оруулалта, социалистическэ гүрэнэйнгөө үмэнэхи уялгаяа тэдэнэй дүүргэлгэ хадаа хүдөө ажахые амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ, Советскэ Союзай бүхы ажалшадай материальна болон соёл культурын хэмжээе шууд дээшэлүүлхэ, арадуудай хании барисаае саашадань бэхижүүлхэ, коммунизм байгуулха нангин һайхан хэрэгтэ туһалха ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комисси дааһан зорилгоёо бэелүүлэн, өөрынгөө тобшолол хэхэ байна.

Худалдан абалгын хубилгагдаһан үнэ сэн ССР Союзай Министрнүүдэй Соведээр баталагдаха.

Ээлжээтэ жэлдэ худалдан абалгын үнэ сэнгэй баталагдатар гүрэндэ колхозуудай худалдаһан хүдөө ажахын продуктын түлөө түрүүн хэрэглэгдэжэ байгаа үнэ сэнгэй 80—85 процентые тэдээндэ түлэхэ шухала гэжэ мэдэрхэ.

Байгша ондо гүрэндэ бэлэдхэн абаха хүдөө ажахын продуктын үнэ сэн хубилгаха тухай, мүн энээнтэй дашарамдуулан колхозуудтай тооссо услови тухай дурадхалнуудые хаража үзэхэ, баталха болзор болон гурим тушаа материалнуудаа долоон хоногой болзор соо ССР Союзай Министрнүүдэй Соведтэ үгэхэ гэжэ СССР-эй Госпланда, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ, мүн союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Культурын хүдэлмэрииие ажабайдалтай холбон ябуулха

* * *

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ „Бурят-Монголой АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ" гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо тухай

Республикын культурын хүдэлмэридэ олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө «Бурят-Монголой АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо:

Аханов Цырен Базаровичта — Бурят-Монголой номой хэблэлэй үйлэдбэринэ даагшада.

Бажеев Александр Игнатьевичта — республикын арадай творчествын байшангай директортэ.

Барер Семен Наумовичта — республикын типографиин директортэ.

Василенко Леонид Николаевичта — культурын министерствын кинофикациин таһагай начальнигай орлогшодо.

Ешонов Радна Ешоновичто — Курумканай аймагай Барагханай хүдөөгэй библиотекые даагшада.

Жарков Дмитрий Сергеевичтэ — М. Горькиин нэрэмжэтэ республикын библиотекын директортэ.

Журавская Ядвига-Галина Константиновнада — хүүгэдэй һурадаг Улан-Удын хүгжэмэй һургуулиин багшада.

Землянова Евгения Алексеевнадэ — хүүгэдэй һурадаг Улан-Удын хүгжэмэй һургуулиин багшада.

Ким Донара Афанасьевнада — Түнхэнэй аймагай библиотекын библиотекарьтэ.

Костарев Степан Павловичта — республикын хизаар ороноо шэнжэлдэг музейн директортэ.

Лоханина Зельда-Рахиль Шаевнада — М. Горькиин нэрэмжэтэ республикын библиотекын уншалгын залые даагшада.

Мацедонская Мария Ивановнада — номой центральна 1-дэхи магазинай таһагые даагшада.

Мижидон Дугар Мижитовичтэ — Бурят-Монголой номой хэблэлэй һуралсалай, һургуулиин методикын литературын редакторта.

Мирошниченко Иван Титовичто — М. Горькиин нэрэмжэтэ республикын библиотекын ном хадагалдаг газарые даагшада.

Рыжаков Федор Ферапонтовичто — Тарбагатайн аймагай Ехэ Куналейн хоорые эмхидхэгшэ, хүтэлбэрилэгшэдэ, колхозниктэ.

Санжин Балдан Санжиевичта — Бурят-Монголой номой хэблэлэй уран зохёолой номуудай редакторта.

Соболев Владимир Александровичта — Джидакомбинадай профсоюзна клубай уранһайханай хүтэлбэрилэгшэдэ.

Соколова Валентина Сергеевнада — хүүгэдэй һурадаг Улан-Удын хүгжэмэй һургуулиин багшада.

Тогочеева Зинаида Балдановнада — хүүгэдэй һурадаг Улан-Удын хүгжэмэй һургуулиин багшада.

Тугутов Радион Филипповичтэ — академик Обручевой нэрэмжэтэ Кяхтын хизаар ороноо шэнжэлдэг музейн директортэ.

Халбаев Николай Васильевичтэ — Ахын Культурын байшангай уранһайханай хүтэлбэрилэгшэдэ.

Черепанова Мария Федоровнада — Яруунын аймагай уранһайханай бүлгэмдэ эдэбхитэйгээр хабаадагшада.

Шергина Антонина Александровнада — М. Горькиин нэрэмжэтэ республикын библиотекын библиотекарьтэ.

Щербакова Ольга [illegible] — республикын типографиин барладаг цехын начальнигта.

Яковлева Зинаида Николаевнада — республикын хизаар ороноо шэнжэлдэг музейн байгаалиин таһагай научна хүдэлмэрилэгшэдэ.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Д. ЦЫРЕМПИЛОН.**
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **В. ОСТРОВСКАЯ.**

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1958 оной июниин 30.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Республикын культурын эмхи зургаануудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

Афанасьев Емельян Никифоровичые — республикын типографиин линотипна цехын начальнигые.

Беломестных Виктор Дмитриевичые — Түнхэнэй аймагай ажалшадай депутатнуудай Соведэй гүйсэдкомой культурын таһагай инспекторые.

Брун Елена Клементьевнае — Мухаршэбэрэй аймагай Шэнэ Заганай хүдөөгэй библиотекэ даагшые.

Воробьева Зинаида Семеновнае — республикын типографиин наборно цехын ахалагша мастерые.

Горох Александр Васильевичые — Улан-Удэ городой түмэр замай училищиин уранһайханай хүтэлбэрилэгшые.

Жабон Жалсан Жаповичые — республикын хизаар ороноо шэнжэлдэг музейн фондые даагшые.

Жапов Галдан Жаповичые — Ахын аймагай Культурын байшангай уранһайханай штатнабэшэ хүтэлбэрилэгшые.

Зирнис Арта Петровнае — книготоргын наймаалагшые.

Лобазеров Лука Тимофеевичые — Тарбагатайн аймагай Ехэ Куналейн Культурын байшангай уранһайханай хүтэлбэрилэгшые.

Могильникова Юлия Федоровнае — Кяхта городой библиотекын библиотекаринe.

Петрова Агафья Семеновнае — Бичурын типографи даагшые.

Пильман Геральд Эдуардовичые — республикын хизаар ороноо шэнжэлдэг музейн препараторые.

Сощенко Анна Федоровнае — Улан-Удын мяха-консервын комбинадай клубай библиотекэ даагшые.

Татаринцев Афанасий Максимовичые — Баунтын типографиин ахалагша наборщигые.

Трубачеев Леонид Ивановичые — республикын типографиин үйлэдбэриин таһаг даагшые.

Ширабон Цырен-Жап Шираповичые — Яруунын аймагай «Путь социализма» колхозой хүдөөгэй клуб даагшые.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Д. ЦЫРЕМПИЛОН.**
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **В. ОСТРОВСКАЯ.**

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1958 оной июниин 30.

Национальна инструментнүүд тушаа

Мүнөө республикын культурын фронтын хүдэлмэрилэгшэдэй съездые угтуулан, мүн 1959 ондо Москвада болохо декадада бэлдэжэ байгаа үедэ уранһайханай бүлгэмүүдтэ хабаадалсадаг оюун бэлигтэн бүришье эршэмтэйгээр бэеэ һорижо байна. Жэшээнь, Закаменай аймагта хүгжэмэй 13 инструментһээ (хуур, хучир, лимбэ, хэнгэрэг гэхэ мэтэ) бүридэһэн оркестр республикынгаа композиторнуудай зохёоһон, мүн арадай дуунуудые наадаһан байна. Теэд оркестрын инструментнүүд жэл бүри нэмэдэг болобошье, дуунай аялгануудые наадаха талаар хубилалта болоогүй. Юуб гэхэдэ, эдэ инструментнүүд дээрэ наадаха заабари (ното, партитура) үгы дээрэһээ гол түлэб шалтагаална. Бүхы инструментнүүд бэе бэеэ дагалсан, нэгэл

янзын абяагаар (унисон) наадана.

Национальна хүгжэмэй оркестр эмхидхэһэн энэ аймагай культурын таһагай хүдэлмэрииие (даагшань нүхэр Д. А. Цыбиков) һайшаамаар гээшэ. Тус аймагтай хүршэ Ториин аймагай культурын таһаг (даагшань нүхэр Довгань) национальна хүгжэмэй инструментнүүдтэй болохо тухай оройдоошье оролдоногүй.

Национальна хүгжэмэй инструментнүүд һүүлэй үедэ худалдаа наймаанда гарадаг болонхой. Теэд тэдэнииие «Культремснабһаа» худалдан абажа, тус инструментнүүдэй оркестртэй болохо тухай асуудалые республикын Культурын министерство бурят зон олонтой аймагуудай урда эрилтэ табихаа яанаб?

Д. Аюшеев, манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бурят хүгжэмэй инструментнүүдые хэдэг дархан Бальжинима Дугаров өөрынгөө хэһэн олон хүбииргэйтэй хуур шалгажа байна. **Е. Ринчиновагай** фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын ФЗО-гэй һургуулиин уранһайханай бүлгэмэйхид бурят хатар наадажа байна.

Ажалаймнай зарим дүн

Хүдөө тосхонуудта байдаг хүн зомнай сүлөөтэй сагтаа аятай зохидоор амарха, сэнгэхэ, кино хараха, ном, журналнуудые уншаха, шатар, даам наадаха угаа дуратай байдаг. Ажалшадай энэ эрилтые хангаха хэрэгтэ хүдөөгэй клуб, библиотеконууд ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ.

Манай Никольск тосхоной клубай ажалда залуушуул, колхозниигуудай, нютагай интеллигентнэрэй эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоһоной ашаар хүдэлмэримнай нилээдгүй һайжаржа байна. Урдань клубтамнай гансал кино харуулагдаад лэ, ажалнай хизаарлагдадаг һэн. Мүнөө тад ондоо болонхой. Суббото бүхэндэ залуушуулай вечер үнгэргэгдэнэ, четвергдэ лекци уншагдана. Амаралтынгаа үдэр залуушуул клуб соогоо сугларжа, биллиард, шатар, даам наададаг. Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозоймнай гэшүүд неделидээ 4—5 дахин кино хараха аргатай болонхой. Холын фермэ, отаранuудай малшадта һара бүридэ 3—4 дахин кино харуулагдана.

Гадна, клубаймнай уранһайханай коллектив хамта 28 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй 23-ниинь колхозниигууд, бэшэниинь нютагай интеллигентнэр юм. Мүнөө тэдэнэр һонирхолтой зүжэг наада табидаг боложо байна. Апрель һара соо аймагай хүдөөгэй клубуудай уранһайханай бүлгэмүүдэй харалгын болоходо, манай клубайхид аймаг дотороо 1-дэхи һуури эзэлээ. Эндэ дуу, хатар болон элдэб зүжэг наадан харуулагдаа. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Леонид Варфоломеев «Хара далайн дэргэдэ» гэһэн дуу дуулажа, суглаpагшадые ехэ һонирхуулба. Уранзохёолшо А. Фадеевэй «Залуу гварди» гэжэ романһаа эндэхи гахайшан Х. Варфоломеева отрывок сээжээр уншаа. Тиихэдэ эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй хоор, ородой хатар, акробатическа болон бусад номернууд табигдаһан байха юм.

Клубаймнай уранһайханай коллектив колхозниигуудай дунда хододоо концерт харуулна. Хабарай тарилгын үедэ эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой полевой стан, холын фермэнүүдээр ябажа, хэдэ дахин концерт табяа һэн.

Клубайнгаа хүдэлмэрииие бүри һайжаруулхын түлөө оролдолго ехээр гаргажа байнабди. Клубай ажалда түрүү колхозниигуудые үргэнөөр хабаадуулха гэжэ клубаймнай совет дээрэ хэлсэгдээ һэн. Мүнөө колхозойнгоо түрүүшүүлые клубта уридаг боложо байнабди. Тэдэнэр өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай зоной урда хөөрэжэ үгэдэг юм. Иигэжэ ажаллажа байхадамнай колхозой ажахын хүгжэлтэдэ аша туһа ехэтэй байна.

И. Бодров, Мухаршэбэрэй аймагай Никольскын хүдөөгэй клубые даагша.

Бэрхэ библиотекарь

Дээдэ Хэжэнгын хүдөөгэй библиотекэ эрхим һайн ажалаараа аймаг дотороо уншэнэй суурханхай. Анна Александровна Лотник гэгшын энэ библиотекые даагшаар ажалладаг болоһонойнь һүүлээр библиотекын хүдэлмэри илангаяа һайжараа.

Нүхэр А. А. Лотнигой анха түрүүн хүдэлжэ эхилхэдэ библиотекэдэнь үсөөхэн, оройдоол 2 мянга шахуу ном бии бэлэй. Илангаяа ниитэ-политическа, дэлхэйн байгаали тухай номууд хомор һэн. Библиотекэдэ хэрэгтэй номуудай список табяад, һүүлээрнь тиимэ номуудые захижа асаруулдаг байгаа.

Һүүлэй үедэ ном абажа уншадаг хүнүүдэй тоо яһала олошороо. Библиотекарь өөрөө хододоо айл бүхэндэ орожо, хүн зондо ном уншахыень урадхадаг юм. Шэнэ ямар номой абтаһан тухай тэрэ дары уншагшадтаа дуулгадаг заншалтай. Бүхы хүдэлмэреэ ажабайдалтай, колхозой ажалтай холбожо ябуулха гэжэ библиотекые даагша оролдоно. Харуулан ойлгуулха зүйлнүүд зохидоор эмхидхэгдэнхэй. Жэшээнь, «Манай колхоз 1958 ондо ямар зорилго урдаа табинхайб», «Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е хүсэе!», «КПСС-эй дайшалхы туһалагша — комсомол» гэхэ мэтэ стендүүд шадамараар хэгдэһэн байна.

Партиин ЦК-гэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд тухай библиотекэ соо дэлгэрэнгыгээр харуулагдана. Уряа лозунгнууд, уран зурагууд ханануудаар шэмэг болгон үлгэгдэнхэй.

Анна Александровна холын фермэ, отара, полевой стан дээгүүр хүдэлмэри ябуулдаг юм. Тэрэнэй оролдолго эдэбхиин ашаар нүүдэл 8 библиотекэ хүдэлдэг. Нүхэр А. А. Лотник уншагшадайнгаа дунда парти, правительствынгаа шиидхэбэринүүд тухай, мүнөө үеын политика тухай һонирхолтой хөөрэлдөө хэдэг байна. Жэшээнь, колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые шэнэдхэн хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй февральда болоһон Пленумэй шиидхэбэреэр, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудаар Анна Александровна малшадай дунда, полевой стан дээгүүр 11 хөөрэлдөө хэһэн байна.

Б. Шойнжонов, Хэжэнгын аймагай культурын таһагые даагша.

*

Хүндэтэй киномеханик

Курумканай аймагай РТС-тэ һайнаар хүдэлдэг киноустановко бии. Тэндэ комсомолец Федор Козулин хоёрдохи жэлээ ажаллана.

Киногойнгоо түхеэрэлгын хойноһоо анхаралтайгаар харууһалжа, заабариин ёһоор саг соонь аршажа, сэбэрлэжэ байдаг дээрэһээнь кино харуулга таһардаггүй.

Залуу киномеханик хүдэлмэриингөө түсэб хододоо дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Жэшээнь, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын болотор — энэ оной мартын 16 хүрэтэр 1-дэхи кварталайнгаа түсэб дүүргэһэн юм. Тиигээд энэ кварталай үнгэртэр кино харуулха түсэбөө 188,3 процент, мүнгэ суглуулха түсэбөө 150,4 процент дүүргэһэн байна. 2-дохи кварталайнгаа түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргээ.

Нүхэр Козулин ниитын хүдэлмэридэ, уранһайханай бүлгэмдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүнөөшье аймагайхидтаяа Улан-Удэ ерэжэ, уранһайханай бүлгэмүүдэй харалгада хабаадалсаа.

Эрхим һайн ажалаараа эдэбхитэй комсомол хүбүүн зондоо хүндэтэй болонхой.

Ж. Бадалаев, Курумканай аймагай культурын таһагые даагша.

Колхозой культбаза

Малшадай дунда политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулжа, тэдэнэй ажаһуудалай элдэб эрилтэ хангаха хэрэгтэ культбаза горьтойхон үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи культбаза (даагшань нүхэр Гонсорунов) энэ талаар һайн амжалта туйлана.

Энэ культбаза типовой гэртэй юм. Тэндэнь улаан булан, байрын дүрбэн таһалга, магазин, бэеэ угааха, эдеэ бэлдэхэ газарнууд бии. Улаан булангайнь дэргэдэ нүүдэл библиотекэ байдаг, тэндэнь 100 гаран элдэб ном, олон хэһэг журнал, газетэ дэлгээтэй. Мүн шатар, даам, домино бэлдэгдэнхэй.

Улаан булан болон культбазын бусад таһалганууд элдэб стендээр гоёогдонхой. Малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөө харуулһан плакадууд, хүндэлэлэй доска, диаграмманууд гоё һайханаар зурагдаһан байна. Тэрэшэлэн фермынхидэй, колхозой малшадай ажалай дүн эндэ харуулагдана.

Культбазада хододоо лекци, хөөрэлдөөн эмхидхэгдэдэг. Долоон хоног соо хоёр дахин кинофильм малшадта харуулагдана. Уранһайханай бүлгэмэйхид концерт, наада табидаг, тэдэнэр өөһэдөө гармошко, балалайка, гитара гэхэ мэтэ хүгжэмэй хэрэгсэлтэй. Эндэ радиоприёмнигһоо ирагуу һайхан хүгжэм зэдэлжэ байдаг. Үдэшэндөө малшад культбазадаа сугларжа, хамтаараа радиогоо шагнадаг юм.

Һара бүхэндэ культбаза дээрэ «Малшадай үдэр» үнгэргэгдэнэ. Ханын һонин, «Дайшалхы хуудаһанууд» дээрэ түрүү һаалишадай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай бэшэгдэнэ.

Культбаза дээрэ хэгдэдэг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ашаар малай фермынхид ажалдаа амжалта туйлажа шадаа: энэ жэлэй таба һарын туршада нёдондоной-хитой сасуулхада үнеэн бүриһөө һү һаалга 100 литрээр дээшэлһэн байна. Тиин түрүү һаалишад хоёр дахин олошороо.

Л. ЛЫГДЕНОВ.

Культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэри улам һайжаруулха

*

Д. ЖАЛСАБОН,
БМАССР-эй Культурын министр

* *

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй съезд Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикынгаа тогтоһонһоо хойшо 35 жэлэйнь ойн баярай үдэртэй тудалдаба.

Энэ съезд манай арадай ажабайдалда, соёл культурада үзэгдөөгүй ехэ хубилалтын 35 жэлэй туршада болоһониие гэршэлжэ үгэхэ баримтануудай эгээл эли тодонь болоно.

Революциин урда тээ Бурят орон хаанта Россин гээгдэнги хирхаг хизаарнуудай нэгэниинь байһан юм. Ородой агууехэ поэт Николай Алексеевич Некрасов үнгэрһэн зуун жэлэй тэн багта иигэжэ бэшээ һэн ха:

«Байгалай саанахи балай дүлии дайда!»
Тэрэ сагта нээрээшье тиимэ байгаа.

Совет засагай тогтоһонһоо хойшо манай арадай гаталан гараһан замые хаража үзөөд байхадаа, «Байгалай саана балай дүлии дайда байхагүй!» гэжэ омогорхон хэлэхээр болоно. Коммунистическэ партиин сэсэн хүтэлбэри доро Бурят орон индустриально-колхозно түрүү республикануудай нэгэниинь болоо юм. Энэ үе соо Бурят ороной соёл культурада хүсэд лэ хубисхал болоһон байна.

Мүнөө республика соо 647 эхин, долоон жэлэй болон дунда һургуулинууд 100 мянга гаран һурагшадые эрдэмэй эшэ үндэһэндэ, элдэб мэргэжэлдэ һургана. Хэдэ мянгаад медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд арадайнгаа элүүр энхэ байдалые хамгаалан сахихын түлөө оролдоно, тэмсэнэ. Тэрэнһээ гадна, 543 клуб болон Культурын ордон, 500 гаран библиотекэ, 100 гаран культбаза, 1000 шахуу улаан булан, 500-гаад киноустановко ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ үүргэеэ һайнаар дүүргэжэ байдаг гээшэ. Республикын 3, аймагай 23, городой 2 газетэнүүд, мүн «Байгалай толон» гэжэ ниитэ-политическэ, литературно-уранһайханай журнал хэблэгдэнэ. Оперо ба баледэй Ленинэй ордэнто театр, ород драмын театр, бурят драмын театр, филармони, дуу хатарай ансамбль, Уранзохёолшодой, Уранзураашадай, Композиторнуудай союзууд арад зондоо алба хэжэ байдаг.

Улан-Удэдэ нарин техникээр түгэс радиостанци бии. Энэмнай республикынгаа һонин, түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ арадайнгаа культурын шэнэ шэнэ амжалта агаарай долгёор Азиин уужам дайдаар дамжуулдаг.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, республикымнай культурын эмхи зургаанууд хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулаа. Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин эрид шууд һайжарһан ушар шалтагаанууд иимэ: нэгэдэхеэр, колхоз, совхозуудай экономико бэхижээ, ниитын үйлэдбэриин олзо доход дээшэлээ. Энээнһээ дулдыдуулан культурын эмхи зургаануудай зөөри хогшол ехэжүүлхэ бодото арга боломжо бии болоо бшуу. Хоёрдохоёр, хүдөө ажахын хүгжэһэн, колхозниигуудай, совхоз болон РТС-эй хүдэлмэришэдэй олзо доход, сахин хүлһэнэй саг үргэлжэ дээшэлжэ байһан дээрэһээ ажалшад бултадаа ажана амгалан байдалтай болоо. Ажалшадай культурнаар амарха хүсэлэнтэй, эрдэм һургууляа, бэлиг шадабаряа дээшэлүүлхые эрмэлзэдэг болоһон туладань город, хүдэлмэришэнэй тосхон газарнуудһаа байтагай, хүдөөгэйхид культурна хүгжэлтэ руу зүдхэдэг, эрмэлзэдэг болоо.

XX партсъездын урда тээ 170 һууриин тосхон клубгүй байгаа. Культурын гуламтануудай үсөөдэдэг байһанһаа шалтагаалжа, ажалшадай культурна эрилтые хүсэдөөр хангаха арга боломжо ахирдадаг һэн. Шэнэ клуб, культбаза, культурын бэшэшье эмхи зургаануудые шэнээр бариха, хуушан гэр байрануудынь һэльбэн заһабарилха, хүмүүжүүлхы удха шанартай хүдэлмэри оншо онол бэрхэтэйгээр ябуулха шухала болоод байһан юм. Партиингаа даабариие бэелүүлхын тулада партийна, советскэ, профсоюзна, комсомолой организацинуудай бултадаа анхаралаа хандуулһанай ашаар хоёр жэлэй туршада 70 гаран шэнэ клуб, бэшэшье хэдэн культурын гуламта бодхоогдоһон байна.

Культурын зарим гуламтанууд хүдэлмэрээ шэнэ оршон байдалтай тааралдуулан, шэнэ методээр, шэнэ үүсхэл хүдэлмэридөө хэрэглэжэ хүдэлнэ. Республика соохи эгээл ехэ клубуудай нэгэн — Баргажанай аймагай Баянголой клуб хаража үзэсбди. Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой центртэ энэ клуб оршоно. Анхандаа энэ клуб 150 хүнэй һууритай байһан. Колхозниигуудай культурна эрилтые хүсэдөөр хангахын тула аймагай культурын таһаг колхозой правленитэй (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыденов) хамта клубаа Культурын байшан болгохо гэжэ шиидээ һэн. Барилга, заһабарилгын хүдэлмэри богонихон болзор соо дүүргэгдэбэ. 400 хүнэй һууритай болгогдоһон шэнэ байшандаа элдэб хэрэгсэл, зөөри хогшол худалдан абаһан, түгэсөөр түхеэрһэн байгаа.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй культурна эрилтые хангаха зорилгоор улаан булантай 85 полевой стан, 39 спортивна талмай болон стадион, 90 культбаза, 18 библиотекэ, 4 кинотеатр шэнээр баригдаа. 1958 ондо үшөө 51 клуб, 33 культбаза, 32 улаан булан, 14 библиотекэ, 5 кинотеатр, 3 Культурын байшан баригдажа, жэлэй эсэс болотор ашаглалгада үгтэхэнь. Эдэ бүхы барилга тосхон һууринай шэг шарайе һэргээдэг, колхозой центрые эли бодо болбосон түхэлтэй болгодог байна.

Түнхэнэй аймагай ажалшадай үүсхэлээр 10 культбаза, 14 полевой стан, амаралтын гэрнүүд, эхин һургуули, стадион гэхэ мэтын культурын эмхи зургаануудай гэр байра баригдахаһаа гадна, һүүлэй 3 жэлэй хугасаада аймаг дотор 3 мянга гаран байрын гэр баригдаа. Түнхэнэйхидэй үүсхэлые республика соохи колхоз, совхозууд бултадаа дэмжэжэ, һууриин тосхоноо болбосон түхэлтэй болгожо байна. Урдань урса гэрэй байһан газарта үндэр, уужам һаруул байшангууд бодожо, таримал мододой, сэсэрлиг садай дунда харагдажа байхадаа Совет засагай жэлнүүдтэ манай бурят нютагуудай хэды шэнээн хубилһые гэршэлжэ үгэнэ гээшэ. Колхозник бүхэнэй гэртэ ороходош радиоприёмник, хүдэр гоё мебель, оёдолой машина, культурна ажаһуудалай элдэб хэрэгсэл түгэс байха.

Культурын эмхи зургаануудта материальна база байгуулхаһаа гадна, тэдэнэй хүдэлмэриин удха шанар, формо, арга метод гээшые эшэ үндэһэнһөөнь эхилэн һайжаруулха зорилго КПСС-эй XX съездын шиидхэбэри соо табигданхай.

Культурын эмхи зургаануудые хүн зоной олоороо хабаададаг эмхи болгохо, ажалшан арадай үзэл суртал гээшые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партида туһатай эмхи болгохо шухала гэжэ В. И. Ленин зааһан юм. Ленинэй эдэ үгэнүүд культурын эмхи зургаануудай али зэргээр хүдэлжэ байһаниие тодорхойлходо, сэгнэхэдэ, угаа ехэ удхашанартай. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз, совхозуудай ажахыда болоһон шэнэ хубилалтануудай нүлөөн доро культурын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ оршон байдалда тааруу шэнэ формо, шэнэ арга метод олоор хэрэглэдэг боложо байна. Жэшээнь, манай республика доторхи 4 мянга гаран фермэ, отаранuудта колхозниигуудай 40 процентнь хүдэлжэ байдаг. Тала дайдаар таранхай тэдэ хүнүүдэй культурна эрилтые хангахын тулада Сэлэнгын аймагай Ноёхоной колхозниигуудай үүсхэлээр культбазанууд хаа хаанагүй тогтоогдоо һэн. Мүнөө үедэ гурбан ондоо янзаар баригдаһан культбазанууд манай республика дотор бии болонхой. Тэдэнэр тус тустаа нютагайнгаа оршон байдалда таараха хараалагдан баригдадаг. Тобшолон хэлэхэдэ, культбаза гээшэ манай республикын эрхэ байдалда культурын болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха эгээл эрхим формо байһанаа харуулһаниинь арсашагүй. Харин тэдэнэй хүдэлмэриие бүри һайжаруулха, партийна болон советскэ органуудай зүгһөө саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлжэ байха гэһэн зорилго бидэнэй урда табигдана. Клубууд болон бэшэшье эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ бии байгаа түрүү дүй дүршэлые дэлбэлэн дэлгэрүүлхэ шухала болошоод байна бшуу. Колхоз, совхозуудай центр, мүн бэшэшье тээгүүр культурын үзэгдөөгүй үргэн хубилалта боложо байһыень бултадаа харанабди. Хүдөөгэй уранһайханай коллективууд городой ямарханшье коллективһээ дортохогүй бэрхээр уранһайханай элдэб номер харуулдаг болонхой. Энэ — хүдөө нютагта культурын хүгжэжэ байһанай бата баримта гээшэ.

Һаяхан үнгэрһэн культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие харалга уранһайханай бүлгэмүүдэй хүдэлмэриин һүүлэй жэлнүүдтэ улам улам һайжаржа, бэлигтэй дуушадай, хатаршадай, хүгжэмшэдэй, уранһайханай хүтэлбэрилэгшэдэй олошоржо байһые гэршэлээ. Гансал хоорой коллективүүдтэ 18 мянган хүн хабаадаа. Хэжэнгын аймагай Культурын байшангай хоорто 40 хүн, Бичурын «Защита мира» гэжэ колхозой хоорто 150 хүн, Тарбагатайн хоорто 50 хүн дуулалдаа. Уранһайханай коллективүүдэй хүдэлмэридэ хамтадаа 50-яад мянган хүн хабаадалсаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, республика соохи 12 хүн бүхэнэй нэгэниинь дууладаг гү, али сценэ дээрэ наададаг, үгышьеһаа хүгжэмэй инструмент дээрэ наададаг болоо гээшэ. Республикын культурын хүдэлмэрилэгшэдэй эгээл эрхимүүдэй нэгэ хэды нэрэ тоолое: Мухаршэбэрэй аймагай Никольско хүдөөгэй клубые даагша нүхэр Бодров, Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи культбазые даагша нүхэр Гонсорунов, Хориин аймагай Улаан Одоной хүдөөгэй клубые даагша нүхэр Галсанов, Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи культбазые даагша нүхэр Будаев, Баргажанай Баянголой Культурын байшангай директор нүхэр Баторов, ПВЗ-гэй Культурын ордоной правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Янбиков... Эдээндэ адляар ажаллажа байһан хүнүүдэй нэрэ тоолохо болоо һаа нилээд ехэ саг хэрэгтэй. Зүгөөр туйлаһан амжалтадаа толгойгоо эрьенгүй, культурын хүдэлмэриие ябуулха шэнэ формо, арга метод ухаалан бодохо, тэрэнээ хүдэлмэридөө хэрэглэхэ зорилго культурын хүдэлмэришэн бүхэнэй арюун уялга болоно. «Политгэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулдаг хүн бүхы юумэндэ эдэбхитэй оролсохо ёһотой: үзэг бэшэг мэдэхэгүйе усадхахаһаа эхилээд, албан хойрог ябадалтай тэмсэхэ, ороной урда ямар зорилго байнаб, тэдэ бүгэдэдэ оролсохо, хабаадалсаха» гэһэн агууехэ Ленинэй захяае бултадаа һанан һанан хүдэлхэ уялгатайбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Закаменай аймагай ураншайханай бүлгэмэйхидэй хоор дуу дуулажа байна. **С. Доржиевай фото.**

Үнэтэ шанда хүртэгшэд

Курумканай дунда һургуулиин һурагшад Вера Богатых, Галина Залуцкая, Людмила Гомбоева гэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ һургуулиингаа туршалгын участогай 6 гектарта кукуруза тариһан юм. Бүхэли зундаа тарилгаяа һайнаар харууһалжа, эдэнэр үндэр ургаса ургуулаа. Хамта дээрээ 6 гектарһаань 2520 центнер эшэ набшаһа, 180 центнер буурсаг хуряагдаа һэн. Басагад хуряаһан ургасаяа шефтээ абаһан Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо тушаажа, баясхаланда хүртөө бэлэй.

ВЛКСМ-эй Центральна Комитет эдэ комсомолшуудай ажалые үндэрөөр сэгнэһэн байна. Һаяхан тэдэндэ ВЛКСМ-эй ЦК-гэй Хүндэлэлэй грамота, мүн үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. Вера Богатых, Галина Залуцкая хоёр сарбуугай часынуудые абанхай. Людмила Гомбоева выставкэ ошохо путёвко абаад, мүнөө Москва мордоо.

О. Намжилон.

БАРАС ХАЛЗАНОВ

Жаргалантамни

Уулын хаяа хүбөөлжэ,
Уужам тээшээ тэнииһэн,
Үргэн һайхан Жаргалантам,
Үүрэй толоноор гоёлши.

Хонхо шэнгеэр жэнгирэн,
Хада руу бууһан горходойш
Арюухан тунгалаг уһанһаа
Амталан уухада зохистойл.

Элдин талынш үбсүүндэ
Элдэб сэсэгүүд һалбаржа,
Хангал һайхан үнэрөөрөө
Хамар хадхаад һаланагүйл.

Арюухан Бүхэн голойшни
Аажамхан эмниг долгиниинь,
Жороо һайнтай мориндол,
Жүдхэн, урагшаа хүлгэнэл.

Арьбан талынш энгэрээр
Ажалай хүгжэм наяржа,
Хабатай халуухан эршэ соонь
Хүхюун дуунууд зэдэлнэл.

Уулын хаяа хүбөөлжэ,
Уужам тээшээ тэнииһэн,
Үргэн һайхан Жаргалантам,
Үүрэй толоноор гоёлши.

Хонгёо хоолойтон

Уржадэр Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо, баледэй театр соо ураншайханай бүлгэмүүдэй республиканска харалга хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

...Сценын хүшэгэ аалиханаар нээгдэжэ, тэрэнэй саанаһаа Закаменай аймагай нэгэ жэгдээр жагсаһан бурят тэрлигтэй хүбүүд, басагад солгёо хоолойгоор, «Спасибо партии» гэжэ ород арадай дуу дуулалгаар харалгаяа эхилбэ. Илангаяа дуушад Аюшеева, Хоборкова, Жаргалова, Доржиева, Цыденова, Цыбиков, Гуржапов, Цыденов гэгшэдэй дуулаһан «Колхозой дуун» гэжэ бурят арадай дуун һүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, харагшадайшье, жюрииншье һайшаалда хүртэбэ.

Бичурын аймагайхидай хоор ород арадай олохон дуу дуулаа. Мүн Бага Куналейн Культурын байшангай хүдэлмэрилэгшэд Лобанова, Беляева, тус аймагай «Защита мира» колхозой гэшүүд Афанасьева, Иванов гэгшэдэй дуулаһан шог частушканууд харагшадые ехэ баярлуулжа; үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

Тэрэшэлэн Хориин, Кударын, Хэжэнгын, Баргажанай, Яруунын, Кяхтын, Түнхэнэй, Ториин ураншайханай бүлгэмүүдэй коллективүүд хойно хойноһоо һубарилдан гаража, өөһэдынгөө мэргэжэл шадабари, оюун бэлигые харуулаа. Эдэнэрэй дундаһаа Кударын аймагай хоор «Коммунистическэ партии», «Залуу наһан» гэһэн дуунуудые бурят хэлэн дээрэ дуулажа, һайн сэгнэлтэдэ хүртөө. Мүн Кяхтын аймагай «Үглөөгүүр», «Наранай ололго» гэһэн дуунуудые дуулаһан гурбадахи интернат-һургуулиин хүмүүжүүлэгшэд Попова, Дунаевская гэгшэд жюриин һайшаалда хүртэжэ, «5» гэһэн сэгнэлтэ абаа. Яруунын аймагай ураншайханай бүлгэмэйхидэй дуулаһан дуунуудһаа «Дело было в Пенькове» гэжэ кинофильм сооһоо Шубертын «Серенада» гэжэ дуун һайшаагдаа. Энэ дууе Нарһатын дунда һургуулиин хүдэлмэришэн Черепанова, аймагай Культурын байшангай массовик Колбина гэгшэд дуулаһан байна. Черепановтанай бүлэнэрэй дуулаһан «Спутник тухай», «Ой вы, сени мои» гэһэн дуунууд гоё һайханаар зэдэлжэ, харагшадта һайшаагдаһан байна.

Үдын һүүлдэ республикымнай эгээл холын аймаг—Ахын ураншайханай бүлгэмэй хоорой дуулаһан «Ленин тухай», «Партиин уряагаар», «Комсомол», «Эхэ орон тухай», «Эрбэд соохор» дуунууд бултадаа һайшаагдажа, «5» гэһэн сэгнэлтэдэ хүртөө. Тиихэдэ мүн энэ аймагай медицинскэ фельдшер Фадеева, клубые даагша Замбалов гэгшэдэй дуулаһан «Түмэр тэргэ», «Хадын үндэр модондо» гэһэн бурят арадай дуунууд һайшаагданхай. Энэ аймагай хүтэлбэрилэгшэд ураншайханай бүлгэмүүдэй республиканска харалгада яһала һайнаар хандаа гэжэ тэмдэглэмээр. Харалгада хабаадагшадынь өөһэдынгөө номернуудые бултадаа шахуу һайнаар, харюусалга ехэтэйгээр бэлэдхэһэн, гүйсэдхэһэншье байна.

Хойто Байгалай аймагайхидай харуулһан номернуудһаа «Нечетное число», «Называют меня не красивою» гэһэн ород арадай дуунууд һайн сэгнэлтэ абаа. Эдэ дуунуудые тэндэхи Улаан гэрэй инструктор Шангина, библиотекарь Танкиулева гэгшэд ортон хэлэн дээрэ дуулалдажа, харагшадые баярлуулба.

...Ород драмын театр соо ороходомнай үнгэргэгдэһэн энэ харалгада аймагуудай хатарай коллективүүд, акробадууд солбон шуранаа мэдүүлэн сценын дорьботор дэбхэрэлдэжэ, харайлдажа байба. Эдэнэрэй дундаһаа Хэжэнгын аймагайхидай гүйсэдхэһэн «Ёохор» гэжэ хатар һайшаагдаһан байна. Мүн Хойто-Байгалай Культурын байшангай массовик Филатовагай гүйсэдхэһэн ород арадай хатар, Түнхэнэй аймагай Жэмһэгэй хүдөөгэй клубай коллективэй хатарһан азербайджан хатар, «Путь Ленина» колхозой гэшүүн Хамагановагай гүйсэдхэһэн энэдхэг хатар, Баунтын аймагай метереологическа станциин хүдэлмэрилэгшэ Нежевлевагай гүйсэдхэһэн «Пхулкири» гэжэ энэдхэг хатар харагшадта һайшаагдаа.

Ураншайханай бүлгэмүүдэй харалгада хабаадагшадай эгээн эдир басаган Намсараева (Ахын аймаг) өөрынгөө уян солбоноороо харагшадые һонирхуулаа.

ХИЛЫН САДАНАҺАА

Хитадта атомна реактор бүтээгдэбэ

ПЕКИН, июлиин 1. (ТАСС). Хитадта 10 мянган киловатт хүсэтэй түрүүшын атомна реактор, 25 миллион электроновольттой түрүүшын циклотрон ашаглалгада оруулагдаба гэһэн мэдээсэл Хитадай олониитые тон ехээр баярлуулба.

Радиогоор оло дахин дамжуулагдаһан, реактор болон циклотроной фотозурагуудтайгаар бүхы газетэнүүдэй түрүүшын хуудаһануудта толилогдоһон баярта мэдээсэл бүхы Хитад дотор һонирхолтойгоор зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Зарим газетэнүүд энэ событида зорюулан түрүү бэшэгүүдые толилоо. Шэнэ үргэн замда гараха хэрэгтэнь Хитадай наука болон техникэдэ туһалһан, атомай ядрое, тэрээнэй барагдашагүй ехэ хүсые шэнжэлэн, хүнүүдэй аша туһада хэрэглэжэ шадаха хүсэтэ зэбсэгые хитад эрдэмтэдэй гарта барюулһан Советскэ Союзда гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэһэн үгэнүүд хүнүүдэй хөөрэлдэжэ байхада дуулдана, хэблэлдэ бэшэгдэнэ.

Бүхы арадаймнай урагшаа түргэнөөр дабшажа байһан, техническэ революциин түлөө тэмсэлэй бүхы республика доторнай ябажа байһан мүнөө үедэ Советскэ Союзай туһаламжатайгаар манай орон дотор түрүүшын атомна реактор бүтээгдэжэ, ашаглалгада оруулагдаба гэжэ «Гунжэньжибао» газетэ түрүү бэшэг соогоо бэшэнэ. Энэ хадаа манай наука, техникын хэмгүй ехэ туйлалта гээшэ. Наука, техникын шэнээр хүгжэһэнэй ашаар манай орон мүнөө атомна саг үедэ оробо, байгаалиие эзэмдэлгын шэнэ саг үе эхилбэ гэжэ газетэ бэшээд, үнэн сэдьхэлэй туһаламжа үзүүлжэ байһанайнь түлөө агууехэ Советскэ Союзда гүнзэгы баясхалан хүргэбэ.

Реактор болон циклотрониие ашаглалгада оруулһан ябадал хадаа атомна саг үедэ Хитадай ороһоной һүлдэ тэмдэгынь болоно, 37 жэлэйнгээ ойн баярта зорюулһан Хитадай Коммунистическэ партиин агууехэ бэлэгынь болоно гэжэ «Дагунбао» газетэ бэшэнэ.

Советскэ Союзда бүгэдэарадай баяр хүргөөд, «Дагунбао» газетэ Хитадта бүтээгдэһэн реактор болон циклотрон хадаа «наука, техникын талаар дэлхэй дээрэ эгээ түрүү орон болоһон, атомна промышленностиин эхэ орониинь болоһон» Советскэ Союзай үнэн сэхэ туһаламжын ашаар бүтээгдээ гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

Италиин батрагуудай илалта

РИМ, июниин 30. (ТАСС). Бүхэли һара шахуу забастовко хэһэн Феррара провинциин 70 мянган батрагууд илалта туйлажа, салин хүлһэ 6—10 процент ехээр абадаг болобо, мүн ажалай һайн эрхэ байдалтай болоо.

Забастовко хэхэ зуураа, Феррарын батрагуудай нягта нэгэдэлтэй, эрид зоримгой байһан тухай түрүү газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Шэниисэ абалгаар Хитад США-е ахяа

ПЕКИН, июлиин 1. (ТАСС). Уридшалан багсаагдаһан мэдээнэй ёһоор, энэ жэлдэ Хитадта намарай шэниисын эгээ ехэ ургаса—32 миллион тонно таряанай хуряагдаһан тухай КНР-эй хүдөө ажахын министерство мэдээсээ гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна. Тиин шэниисэ абаха талаар Хитад США-е ахижа гараад, Советскэ Союзай удаа хоёрдохи һуурида гараба. Хэдэн недели болоод хуряагдахаяа байһан хабарай шэниисэ үшөө хэдэн олон миллион тонно таряа үгэхэ гэжэ хүлеэгдэнэ.

Намарай шэниисын энэ жэлэй ургаса үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ арба нэгэн миллион гаран тонноор үлүү гараа. Гансахан энэ нэмэлтэнь Канадада дунда зэргээр жэл бүри хуряагдадаг шэниисын хэмжээтэй адли шахуу юм.

Орон дотор бобово ургамалнууд, ячмень болон бусад ургамалнууд 1957 онойхидо орходоо 6,5 миллион тонно үлүү ехэ хуряагдаа. Тиин орооһото, тоһото ургамалнуудай зун хуряагдаһан бүхы ургасань 47,5 миллион тонно боложо, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 17,5 миллион тонноор үлүү гараһан байна.

1949 ондо Хитадта бүхы дээрээ арбан долоо миллион хүрэхэгүй тонно шэниисэ хуряагдаа һэн.

Намарай шэниисэ абалга 1957 онойхиһоо 52 процентээр ехэдхэһэн ябадал хадаа ургасые дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаһан гайхамшагта дүн болоно. Тиихэдэ байгаалиин эрхэ байдалай тон муу байһаниие хараадаа абаха хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлэй намар болоһон ган гасуур хадаа шэниисэ таридаг гол районуудтахи тарилгада аюул тохёолдуулһан байна. Гэбэшье, таряашад тарилгаяа үргэлжэлүүлхын тулада бүхы хүсэеэ гаргаан, гол мүрэнүүдһээ, сөөрэмүүдһээ уһа зөөжэ, полинуудаа уһалһан байна. Уһалууриин хаалта канавын үгы газарта олон миллион худагууд малтагдаһан, һубаг канава татагдаһан байгаа. Городуудһаа олон мянган хүнүүд хүдөө гаража, таряашадта туһалаа һэн.

Удаань хүдөө ажахыда туйлай ехэ дэбжэлтэ болоо: таряашад уһалууриин хаалта канавануудые үзэгдөөгүй ехэ хэмжээгээр барижа эхилһэн юм. Уһалагдадаг газарай хэмжээн хэдэ һарын туршада 26 миллионһоо үлүү гектараар ехэ болоһон байна. Энэ хадаа Хитадай сүлөөлэгдэхэ хүрэтэрхи 4 мянган жэлэй туршада байһан уһалагдадаг газарай талмайһаа үлүү болоно.

Эды шэнээн ехэ ургаса абахын тула мүн тэрэшэлэн үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэгдэһэн, тарилга үсхэнөөр хэгдэһэн, газар гүнзэгыгөөр хахалагдаһан, һайжаруулагдаһан сортын шэниисэ таригдаһан байна.

Хэнань болон бусад дүрбэн провинцида 500 мянган гектарһаа үлүү талмай дээрэһээ дунда зэргээр гектарай 40 шахуу центнер ургаса хуряагдаа гэжэ агентство тэмдэглэнэ. Эдэ провинцинуудта 13 мянган га талмай дээрэһээ гектар бүриин 80 шахуу центнер ургаса хуряагдаһан байна.

Ливандахи байдал

БЕЙРУТ, июниин 30. (ТАСС). «Аль-Джарида» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр Триполидэ буһалгаашад болон Ливанай армиин частьнуудай хоорондо шанга тулалдаан болоо. Ливанай армиинхид буһалгаашадта эсэргүүгээр үхэр буу, танк болон реактивна авиаци хэрэглэһэн байна.

Шуф гэжэ хада газарай райондо буһалгаашадай отряд шангаар тулалдажа, хэдэн һайн позици эзэлээд, Рошмайя городто ойртон ерээ. Тэдэнэр хэдэн жандармые плендэ абаа.

Үсэгэлдэр Бейрудтэ яһала номгон байгаа.

ЛОНДОН, июниин 30. (ТАСС). Рейтер агентствын Бейрудтэхи корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр Бейрудһээ урагшаа 10 миллиин газарта буһалгаашад болон Ливанай правительствын тала баригшадай хоорондо байлдаан болоо.

БЕЙРУТ, июниин 30. (ТАСС). Ливанда Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ажаглагшадай тоо 107 хүн болоо гэжэ Ливанай хэблэл мэдээсэнэ.

БЕЙРУТ, июниин 30. (ТАСС). Ливандахи событинууд тушаа ТАСС-эй мэдүүлгэ тухай «Телеграф» газетэ иигэжэ бэшэнэ: Ливанай дотоодын хэрэгтэ хамаархын тула баруун гүрэнүүдэй бэлдэжэ байһан уласхоорондын гүрдэлгэ тушаа Советскэ Союзай хэһэн мэдүүлгые Ливанай национальна бүлэгөөрхид тон ханалгатайгаар угтаа. Дунда Зүүн зүгтэ баруун гүрэнүүдэй хараалһан холын бодолой ээрхэг түримхэй түсэбые энэ мэдүүлгэ элирүүлээ гэжэ газетэ заана.

Дунда Зүүн зүгтэ баруун гүрэнүүдэй ябуулжа байһан политика Ливанда һүйдхэл, ехэ дайнай аюул тохёолдуулна гэжэ «Телеграф» тэмдэглэнэ. Ливанай асуудалые гадаадын хамааралгагүйгөөр шиидхэжэ, иимэ дайн дажарһаа зайсажа болохо юм.

Атомна радиациһаа боложо үхэбэ

ТОКИО, июлиин 1. (ТАСС). Хиросимын префектурада мүнөөдэр 54 наһатай таряашан Кавасэ нүгшэбэ. 1945 ондо Америкын Холбоото Штадуудай зүгһөө атомна бомбо хаяһанай эсэстэ бии болоһон атомна радиациин хойшолонһоо боложо энэ таряашан үхэһэн байна.

Атомна бомбодолгын болоһонһоо хойшо 13 жэл үнгэрөө. Гэбэшье, Хиросима, Нагасаки городуудые бомбодоһоной эсэстэ бии болоһон атомна радиациһаа гэмтэжэ, хүнүүдэй үхэһэн тухай мэдээсэл Японой газетэнүүдтэ недели бүхэндэ шахуу толилогдоно. Гансахан энэ жэлдэ эдэ хоёр городуудта атомна үбшэнһөө боложо, 20 гаран хүн үхөөд байна.

Франциин горнягуудай забастовко

ПАРИЖ, июниин 30. (ТАСС). Атлантическа Луара, Де-Себр департаментнуудта байдаг уранай шахтануудай 600 горнягууд 48 часай забастовкодо гаража, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табина гэжэ «Либерасьон» газетэ мэдээсэнэ.

Монголой Арадай-революционно партиин хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай делегаци республикын нютагуудаар айлшална

Июниин 29-нэй наратай дулаан үдэр. Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй секретарь нүхэр Банзаракчын Дамдин түрүүтэй Монголой Арадай-революционно партиин хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай делегаци энэ үдэр Сэлэнгын аймагай Юрөөгэй сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хүрэжэ ерэбэ. КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой секретарь нүхэр Ц. О. Очиров, партиин Сэлэнгын айкомой секретарь нүхэр М. М. Могнонов, Сэлэнгын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын инспекциин ахалагша зоотехник нүхэр Д. С. Мункожапов, тэрэшэлэн нютагай партийна, советскэ ажал-ябуулагшад Монголой делегацитай сугтаа ерэлсээ.

Колхозой центр Ташар тосхондо Монголой делегациин гэшүүдэй үдэшын 8 час багта хүрэжэ ерэхэдэнь колхозой центрын хүн зон олоороо сугларанхай, хүндэтэ айлшадаа хүлеэжэ байба. Эдир пионернүүд баглаа сэсэгүүдые Монголой делегациин гэшүүдтэ барюулаа. Мүн энэ үедэ сагаан далита гулабхаанууд агаарта ниидэн дэгдээ. Колхозой түрүүлэгшэ СССР-эй Верховно Советэй депутат нүхэр Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев айлшадта хандан үгэ хэлэхэ зуураа, өөрынгөө, мүн колхозойнгоо гэшүүдэй үмэнэһөө ахадүү монгол арадай түлөөлэгшэдтэ халуун баяр хүргөөд, колхозоймнай ниитын ажахытай, дүй дүршэлтэйнь танилсахые зүбшөөрыт гэбэ. Делегациие толгойлогшо Б. Дамдин харюугай үгэ хэлэхэ зуураа, хүндэтэйгөөр угтаһанайнь түлөө колхозой гэшүүдтэ баясхалан хүргэбэ. Б. Дамдин үгынгөө түгэсхэлдэ монгол-совет арадуудай хоорондохи хани барисаанай улам бэхижэжэ байһан тухай мэдүүлээд, ахадүү бурят арадайнгаа туйлаһан амжалтатайнь, дүй дүршэлтэйнь танилсахаяа ерэһэн тухайгаа хэлээ.

Баярай угтамжын дүүрэһэнэй һүүлээр Монголой айлшад колхозой правлениин байшанда ошобо. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ж. Б. Ванкеев, партийна эхин организациин секретарь Б. Ц. Батуев колхозойнгоо хэжэ байһан ажал хүдэлмэри тухай, саашанхи зорилго тухай, колхозой гэшүүдэй баян шадалтай, культурна һайнаар ажаһуудаг боложо байһан тухай айлшадтаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Монголой айлшад энэ хөөрөөень ехээр һонирхон шагнаһанайнгаа һүүлээр хэдэ хэдэн асуудалнуудые табяа. Колхознигуудай ажана байдалай улам һайжаржа байһан тухай, колхозой адуу малһаа, таряан ажалһаа хэр ехэ олзо доходой абтажа байһан тухай, КПСС-эй ЦК-гэй февральда болоһон Пленумэй тогтоолой ёһоор МТС-һээ машина, тракторнуудые колхозой худалдажа абаһан тухай асуудалнуудаар ехээр һонирхоһон байна. Колхозой адуу малай хэр зэргээр үдэжэ байһан тухай, колхознигуудта иэмэлтэ түлбэри ямар гуримаар үгтэдэг, колхозой культурын гуламтанууд болохо клубууд, культбазанууд, библиотекэнүүдэй али зэргээр ажалладаг тухай асуудалнууд айлшадые мүн лэ һонирхуулаа.

Делегациин гэшүүд колхозой правленидэ хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр колхозой клубта уряалаар ошожо, ураншайханай самодеятельностиин концерт шагнаад, удаань колхозой столоводо ошожо, бурят ёһоор төөлэй табюулжа хүндэлүүлээ.

Хүндэтэ айлшад июниин 30-да колхозой машинно-тракторна парк, гараж, машина заһабарилдаг мастерской, электростанци, тээрмэ, модо хюрөөдэдэг газар хараа. Тэдэнэр һүүлээрнь колхозой клубта дахинаа ошожо, колхозой амжалтые харуулһан элдэб диаграммануудтай, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаһанайнгаа түлөө колхозой абаһан дипломуудтай танилсаа. Делегациин гэшүүд колхозой бухгалтер нүхэр Г. Д. Базаровтай хөөрэлдэжэ, колхозой абадаг продукциин үнэ сэн тухай, олзо доходой али зэргээр, хайшан гэжэ хубаарилагдадаг тухай асуудалнуудаар һонирхоо.

Айлшад энэ үдэртөө колхозой центрһээ гаража, үзэсхэлэн гоё газарай бэлшээридэ ошобо. Бэлшээри дээрэ ерэхэдэнь һаалишад Долгоржап Цырендоржиева, Пылжит Жалсанова, Бадма Чултумова, Буданай Буянтуева, үнгэрэгшэ жэлдэ дунда һургуули дүүргээд һаалишанаар ажаллажа байһан Ольга Дансорунова гэгшэд үнеэ һаажа байба.

Делегациин гэшүүд үүлтэртэ томо үнеэдые һонирхон хараһанайнгаа удаа колхозой түрүү һаалишадай дүй дүршэлтэй танилсаа. Республикын түрүү һаалишадай нэгэн, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ оло дахин хабаадажа, выставкын хоёр ехэ алтан медаляар, «Победа» гэжэ хүнгэн автомашинаар шагнагдаһан түрүү һаалишан Долгоржап Цырендоржиевагай, колхоздо 22 жэлдэ һаалишанаар ажаллажа байһан Буданай Буянтуевагай хөөрөөе шагнажа, айлшад илангаяа ехээр һонирхоо. Һаалишад Жалсанова Цырендоржиева хоёрой һаажа байһан «Делегатка» гэжэ үнеэн үнгэрэгшэ 1957 ондо 6807 литр, «Сульма» гэжэ үнеэн 7 мянга литр һү үгөө.

Монголой Арадай Республикаһаа ерэһэн делегацида бэлэг болгон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид симментальска үүлтэрэй нэгэ буха бэлэг болгон үгөө. Энэ буха Монголой Арадай Республикын түб аймагай гүрэнэй түрүү ажахынуудай нэгэндэ үгтэхэ юм.

Үдэшэндөө айлшад Талын Булагай комплексно бригада ерэжэ, Цыренжап Лубсандоржиевай даадаг бригадын ажалтай танилсаа. Электрын хүсөөр хони хайшалхыень, оньһожоруулагдаһан таряанай тоогые хараа.

Колхозойнгоо ажахытай һайнаар танилсуулһанайнь, ехээр хүндэлэн айлшалуулһанайнь түлөө Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдтэ баясхалан хүргөөд, делегациин гэшүүд июниин 30-най үдэшэлэн Сэлэнгын хониной совхоз мордоо.

Г. Батуев.

Түрүү һаалишан

Дулмажаб Табутарова 1949 ондо Ноёхоной долоон жэлэй һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр түрэл колхозойнгоо үүлтэртэ үнеэдэй фермын һаалишан боложо ерэһэн байгаа. Залуу басаганда энэ ажал абаһаар хүшэршэг байгаа бэлэй. Тэрэ сагһаа хойшо найман жэл үнгэржэ, Дулмажаб дүй дүршэлтэй, аймаг, колхоз соогоо мэдээжэ һаалишан болонхой. Нүхэр Табутарова 1954—55 оной ажахын жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө 2707 литр һү һаажа, үнеэдээ бултыень тугаллуулжа, амжалта туйлаһанайнгаа түлөө. Москва выставкэдэ ошожо ерэһэн юм. 1956 ондо амжалтаяа бүри арьбадхажа, үнеэн бүриһөө 3100 литр һү һаагаад, нүхэр Табутарова Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ дахин хабаадалсажа, бага мүнгэн медаляар шагнагдаа һэн.

1958 оной туршада үнеэн бүриһөө 3500 литр һү һааха уялга тэрэ абанхай. Мүнөө үнгэрһэн табан һара 20 хоногой туршада үнеэн бүриһөө 1356 литр һү һаагаад байна. Энэ жэл Ноёхон нютагта ургаса ногоон һайн. Тиимэһээ нүхэр Табутарова абаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаха байна.

Г. Бадмын.
Сэлэнгэ.

Мэдээсэл

«Бурядай советскэ литературын түүхын очеркын» текстые зүбшэн хэлсэлгэ Бурят-Монголой соёл культурые шэнжэлхэ институт эмхидхэхэнь. Энэ зүбшэн хэлсэлгэ НИИК-ын эрдэмтэдэй совет дээрэ 1958 оной июлиин 10-да институтай библиотекэ соо (Кировэй үйлсэ, 27) болохо юм. Үдэрэй 2 часта зүбшэн хэлсэлгэ эхилхэ. НИИК-ын библиотекэ соо, Горькиин нэрэмжэтэ республикын библиотекэ соо, БМАССР-эй Уранзохёолшодой Союзда, партийна гэгээрэлэй Городской байшангай библиотекэ соо очеркын текстэй танилсажа болохо.

Дирекци.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00775 Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 3132.